

MADRE

Afghanistan Human Rights
Coordination Mechanism

مستند سازی حقوق بشر

رهنمای آموزشی برای مدافعین
حقوق بشر در افغانستان

مدری (MADRE) ، جولای ۲۰۲۳

مدری (MADRE) ، نهاد بین المللی حقوق بشری که در سال ۱۹۸۵ تاسیس شده است، از مرز های جغرافیای و نسلی فراتر رفته و برای عدالت پایدار جنسی و جنسیتی، نژادی، اقلیمی و عدالت برای معیوبین دادخواهی می کند. هدف این نهاد بوجود آوردن جهانی است که در آن زنان و افراد به حاشیه رانده شده بتوانند به طور کامل در شکل دادن سیاست ها و تصمیم مشارکت داشته باشند، تخصص و رهبری آنها به رسمیت شناخته شده و حمایت شود، و همچنان بتوانند به طور عادلانه قدرت و منابع را در جوامع خود در اختیار داشته باشند. این رهنمای آموزشی به اساس منول قبلی مدری در مورد مستند سازی حقوق بشر و تعدیبات جنسیتی، رهنمای آموزشی مدری و UN Women در مورد « شناسایی تعدیبات جنسیتی در جنگ و خشونت: کیت آموزشی برای مستند سازان، محققان، و قاضی های جرایم ضد بشریت»، رهنمای آموزشی دفتر سارنوالی محکمه جزایی بین المللی و Eurojust تحت نام «مستند سازی جرایم بین المللی و جنایات علیه بشریت به منظور حسابهی: دستورالعمل برای نهاد های جامعه مدنی» و سایر پالسی ها و دستورالعمل های تهیه شده از طرف ملل متحد و دفتر سارنوالی محکمه جزایی بین المللی، موسسه بین المللی تحقیقات جنایی، مدافعان خط مقدم، و سازمان جهانی علیه شکنجه، ترتیب شده است.

با تشکر از Freedom House برای حمایت مالی شان.

فهرست

۴	۱ - مقدمه - این راهنما برای چیست؟
۴	۲ - مستند سازی حقوق بشر چیست؟
۴	اهمیت مستند سازی حقوق بشر
۵	۳ - مستند سازی تعذیب جنسی
۵	خشونت مبتنی بر جنسیت چیست؟
۵	تعذیب جنسی چیست؟
۵	عناصر قانونی تعذیب جنسیتی
۶	جنایات مبتنی بر جنسیت و تبعیض جنسیتی چگونه به هم مرتبط هستند؟
۶	جنایات خشونت جنسی و تعذیب جنسی چگونه به هم مرتبط هستند؟
۷	چرا مستند سازی تعذیب جنسیتی مهم است؟
۷	مثال هایی از جنایات تعذیب جنسی
۸	۴ - اصول مهم برای مستند سازی حقوق بشر
۸	رویکرد عدم آسیب رسانی
۸	محرمیت
۸	رضایت آگاهانه
۹	مصاحبه با جمعیت های آسیب پذیر، از جمله بازماندگان خشونت به اساس جنسیت و جنسی
۹	۵ - اقدامات ایمنی و امنیتی در مستند سازی
۱۰	ذخیره اطلاعات به صورت ایمن
۱۰	ایمنی و امنیت قربانیان، بازماندگان و شاهدان
۱۱	ایمنی و امنیت مستند سازان
۱۱	نکات کاربردی برای استفاده از شبکه های اجتماعی
۱۲	۶ - استفاده موثر مستند سازی برای مکانیسم های پاسخگویی
۱۲	عینیت، بی طرفی و استقلال
۱۲	چقدر جزئیات جمع آوری شود
۱۲	نحوه انجام مصاحبه ها
۱۳	۷ - دادخواهی برای پاسخگویی
۱۴	گزارشگران ویژه سازمان ملل
۱۴	ماموریت کمک سازمان ملل متحد در افغانستان
۱۵	دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل برای حقوق بشر
۱۵	محکمه جزایی بین المللی
۱۵	کمیته رفع تبعیض علیه زنان (کمیته WADEC)
۱۶	گزارش های سایه
۱۶	رویکرد قربانی محور و مبتنی بر حقوق به منظور دادخواهی
۱۷	۸ - حمایت های روانی - اجتماعی برای مدافعان حقوق بشر
۱۷	چرا حمایت روانی - اجتماعی برای مستند سازان نقض حقوق بشر مهم است؟
۱۷	درک استرس و تروما
۱۸	استراتژی ها و بهترین شیوه ها برای حمایت روانی - اجتماعی از مدافعان حقوق بشر
۱۸	۹ - منابع برای اطلاعات بیشتر
۱۸	دستورالعمل مصاحبه با قربانیان و بازماندگان نقض حقوق بشر
۱۹	رهنمودهای مستند سازی خشونت جنسی و جنسیتی
۱۹	منابع حمایت روانی اجتماعی
۱۹	اسناد پالسی کلیدی

۱ - این راهنمای آموزشی برای چیست؟

- بستگان
- رهبران جامعه
- وکلا
- خبرنگاران
- پرسنل صحنی
- اعضا و مقامات نیروی پولیس
- سازنوال ها

شواهد مادی که ممکن مرتبط باشند عبارتند از:

- سوابق شفاخانه و/یا کالبد شکافی
- سوابق محکمه
- گزارش های پلیس
- عکس ها و/یا فلم ها

به خاطر داشته باشید که مستندات قابل دسترس مرتبط، می تواند از یک قضیه تا قضیه دیگر متفاوت باشد.

اهمیت مستند سازی حقوق بشر

به عنوان دادخواهان، ما می خواهیم حقوق بشر را ترغیب نموده، عدالت را برای قربانیان نقض حقوق بشر تضمین کنیم، و بفهمیم که نقض حقوق بشر چه گونه در سیستم ها و ساختارهای بزرگتر آزار و تبعیض بوجود میاید. صدای اقلیت های قومی یا مذهبی، زنان، افراد +LGBTQI^۲، افراد دارای معلولیت، و اعضای دیگر گروه هایی که با تبعیض مواجه هستند اغلب در جامعه یا خاموش و یا محکوم می شوند. این بدان معناست که تبعیضی که اغلب زمینه ساز خشونت هایی است که مردم در زمان جنگ متحمل می شوند، می تواند در پروسه های عدالت انتقالی ناشناخته بماند. برای تغییر این وضعیت، ما به حقایق نیاز داریم. جمع آوری مستندات معتبر نقض حقوق بشر در دیتا بیس ها، به آشکارسازی ساختار تبعیض و خشونت کمک نموده، راه را برای جبران خسارت و تغییر سیاست ها نشان می دهد که می تواند جوامع را به طور معناداری به سمت بهتر شدن تغییر دهد.

شریک ساختن معلومات در مورد نقض حقوق بشر، در کمپین های دادخواهی می تواند از زنان و سایر گروه های به حاشیه رانده شده برای دسترسی به عدالت و پایان دادن به چرخه های خشونت در جوامع شان حمایت کند. مستندات همچنان در حالی ضروری می باشد که فردی بخواهد از حقوق قانونی موجود برای پاسخگو ساختن مرتکبین نقض حقوق بشر، از جمله خشونت های مبتنی بر جنسیت (GBV) استفاده کند. افرادی که جنگ و درگیری های مسلحانه را تجربه کرده اند، اغلب نمی توانند برای انجام تحقیقات کافی در مورد جنایات به دولت تکیه کنند. بنابراین، مستندات جمع آوری شده توسط نهادهای جامعه مدنی می تواند کار بسیار ارزشمند باشد.

هدف این راهنمای آموزشی معرفی بهترین شیوه ها برای مستند سازی حقوق بشر، از جمله مستند سازی جرایم جنسی و جنسیتی که ممکن تعذیب جنسیتی محسوب شوند، می باشد. در افغانستان و دیاسپورای آن، تعدادی از نهاد های جامعه مدنی و مدافعین حقوق بشر به صورت فعالانه در حال مستند سازی نقض حقوق بشر هستند. هدف این راهنما کمک به این نهاد ها و افراد برای تولید با کیفیت مستند سازی در جهت دادخواهی از میکانیزم های پاسخگویی می باشد. در حالی که تمرکز عمده این راهنما بیشتر به میکانیزم ها و شرایط افغانستان است، موضوعات ارایه شده می توانند در هر شرایط جنگی قابل تطبیق باشند. خواننده گان با تکنیک ها، استانداردها و استراتژی های ایمنی و اعتباری آشنا خواهند شد تا از آسیب مجدد به بازمانده گان و شاهدان جلوگیری شود. این راهنما همچنان نکاتی را به منظور جمع آوری حد اقل اطلاعات ضروری ارایه میدهد تا از صدمات احتمالی به بازمانده گان و قربانیان جلوگیری شده و دسترسی آنها را به عدالت در قضایای حقوقی احتمالی شان محدود نسازد. این راهنما از دریچه جنسی و جنسیتی به مسایل پرداخته و رویکرد قربانی/بازمانده محور دارد. همچنان حاوی اطلاعاتی در مورد چگونگی تشخیص جنایت علیه بشریت و تعذیب جنسیتی می باشد.

۲ - مستند سازی حقوق بشر چیست؟

مستند سازی پروسه ی ثبت یک نقض، ویا گرفتن " تصویر فوری " از لحظه نقض حقوق بشر است. برای تضمین کیفیت مستند سازی حقوق بشر، دریافت اطلاعاتی چون "کی، چه، کجا، چه زمان، چه چگونه و چرایی" یک حادثه مفید بوده می تواند. همانطور که در بخش های ذیل اشاره شده است، مستندسازان باید اطلاعات جمع آوری شده را صرفا به موارد ضروری محدود نموده تا برای استفاده در فرآیندهای پاسخگویی کار شان مثمرتر باشد.

مستندسازی شامل چندین فعالیت است که عبارتند از:

- تصمیم گیری در مورد اطلاعات مورد نیاز و چگونگی به دست آوردن آن؛
- جمع آوری اطلاعات از طریق مصاحبه یا از طریق مشاهدات فعال؛ یا جمع آوری اسناد موجود و اطلاعات مرتبط از رسانه ها؛
- سازماندهی اطلاعات به منظور مفید واقع شدن به اهداف دادخواهی و میکانیزم های پاسخگویی، و در عین حال محافظت از اطلاعات حساس، و
- ارائه ایمن مستندات به میکانیزم های پاسخگویی، ناظران حقوق بشر و سایر دادخواهان.

منابع مستند سازی می تواند شامل ارایه مواد فیزیکی و همچنین مصاحبه ها باشد.

افراد مرتبط برای مصاحبه ممکن است شامل گروه های ذیل باشند:

- بازماندگان/قربانیان^۱
- شاهدان عینی

۱ این راهنمای آموزشی از اصطلاح "قربانی" همانطور که در ماده ۸۵ (الف) قاعده پروسیجر و شواهد تعریف شده است، استفاده می کند. این تعریف ادعان می کند که افرادی که مورد آسیب قرار گرفته اند، ممکن است با اصطلاح "قربانی" یا با عبارت "بازمانده" شناسایی شوند. قاعده پروسیجر و شواهد، ابزاری برای اعمال اساسنامه روم در محکمه جزایی بین المللی است.

۲ این مخفف لزبین، همجنسگرا، دوجنس، ترنسجندر، اینترسکس و کوئیر است. علامت مثبت نشان دهنده افرادی است که با جامعه گسترده تر LGBTQI همذات پنداری می کنند، اما از اصطلاحات دیگری برای شناسایی خود استفاده می کنند.

۳ - مستندسازی تعذیب جنسیتی

خشونت مبتنی بر جنسیت چیست؟

خشونت مبتنی بر جنسیت (GBV) خشونت است که بر اساس جنسیت علیه یک فرد انجام می شود. به عنوان مثال، یک مرتکب ممکن است زنی را مجبور به ازدواج کند زیرا که معتقد است ازدواج نقش زنان است و قربانی نباید به دلیل جنسیت خود در این موضوع اظهار نظر کند. مرتکبین خشونت جنسیتی نیز ممکن است قربانیان را بر اساس تصویری که از نقش های تعریف شده اجتماعی مردانگی و زنانگی دارند، هدف قرار دهند. بطور مثال، مرتکبین خشونت های مبتنی بر جنسیت ممکن علیه افرادی که آنها تصور می کنند لزبین، گی، دوجنس، ترنسجندر، بیناجنس و یا کویر (LGBTQI+) باشند مرتکب خشونت شوند. ویا علیه زنان به دلیل رعایت نکردن کد لباس که مرتکب بر اساس جنسیت برای شان تعیین کرده، و یا اینکه علیه مردان و پسران به دلیل نداشتن ریش. خشونت مبتنی بر جنسیت اشکال مختلفی دارد و می تواند در هر مرحله از زندگی افراد رخ دهد. این شامل آزار جسمی، جنسی و روانی است و می تواند در خانه یا در اجتماع رخ دهد. خشونت مبتنی بر جنسیت می تواند بر سلامت جسمی و روانی قربانیان، دسترسی به آموزش، توانایی مشارکت در زندگی اجتماعی، اشتغال و رفاه اقتصادی آنها تأثیر منفی بگذارد. خشونت مبتنی بر جنسیت همچنین به خانواده ها و جوامع آسیب می رساند.

خشونت مبتنی بر جنسیت می تواند شامل موارد زیر باشد:

- خشونت جنسی، از جمله اجبار و تهدید
- قتل و سایر خشونت های فیزیکی
- نادیده گرفتن
- رابطه جنسی با اعضای خانواده
- ازدواج اجباری و سایر اشکال خشونت خانگی
- آزار سالندان
- قاچاق جنسی و کار اجباری
- محرومیت اقتصادی
- خشونت باروری، مانند حمل اجباری و سقط جنین اجباری یا جلوگیری از حاملگی

تعذیب جنسیتی چیست؟

نقض حقوق بشر و تبعیض مبتنی بر جنسیت یا به عبارت دیگر تعذیب جنسیتی، خشونت مبتنی بر جنسیت بوده و در زمان جنگ ها و قساوت ها رخ می دهد. تعذیب بر اساس جنسیت - که به صورت عموم به نام تعذیب جنسیتی یاد می شود - برای اولین بار در اساسنامه رم در سال ۱۹۹۸ ثبت شد که این اساسنامه محکمه جزایی بین المللی (ICC) را ایجاد کرده و آن را مدیریت می کند. نظر به قوانین بین المللی، تعذیب بر اساس جنسیت زمانی رخ می دهد که مرتکب قربانی را بر اساس جنسیت از حقوق اساسی انسانی او محروم کند. برعلاوه، مرتکب این اقدام را همزمان با جنایتی که در قلمرو صلاحیت قضایی محکمه بین المللی جزا است، مانند قتل، تجاوز جنسی، شکنجه و اعمال غیرانسانی وغیره مرتکب شود. تعذیب جنسیتی مشمول محرومیت های متعدد از حقوق اساسی است. بطور مثال، یک مرتکب ممکن شاگردان و معلمان را بکشد تا از حضور دختران در مکتب جلوگیری کند، در نتیجه آنها را از حقوق اساسی آموزش، زندگی، و آزادی از تبعیض محروم می کند - محرومیت هایی که همزمان با قتل اتفاق می افتد. مستندسازی و شناسایی تمام موارد نقض حقوق اساسی مرتبط با یک جرم می تواند به افشای تبعیض مبتنی بر جنسیت که به جنایات فردی و همچنین جنایات عمومی دامن می زند کمک می کند. پالسی دفتر سازنوالی محکمه جزایی بین المللی در

مورد جنایت تعذیب جنسیتی (پالسی تعذیب جنسیتی) منبع مفیدی برای درک تعذیب جنسیتی می باشد.

تعذیب جنسیتی به دلیل ویژگی های جنسی و/یا ساختارها اجتماعی و معیارهای مورد استفاده برای تعریف مردانگی و زنانگی، از جمله نقش ها، رفتارها، فعالیت ها و ویژگی ها، علیه افراد انجام می شود. تعذیب جنسیتی می تواند شامل تبعیض علیه یک شخص و یا اعضای یک گروه باشد که به دلیل اینکه با ایده های مرتکب در مورد اینکه "زنانگی" و یا "مردانگی" چیست و چگونه باید بیان شود، مطابقت ندارد. به طور مثال، مرتکبین ممکن علیه کسانی مرتکب خشونت شوند که فکر می کنند از قوانین پوششی که آنان به اساس جنسیت تحمیل کرده اند، سرپیچی می کنند. تبعیض جنسیتی را می توان چنان عادی جلوه داد که مرتکبان ممکن است باور نکنند که سوگیری یا تعصب از خود نشان می دهند. بطور مثال، یک مرتکب ممکن معتقد باشد که نقش زنان و دختران از یک اقلیت خاص ملیتی، ازدواج اجباری و یا برده شدن است و یا اینکه نقش پسران شان جنگیدن است.

طبق اساسنامه رم، برای اینکه تعذیب جنسیتی به عنوان جنایت علیه بشریت محسوب شود، باید حاوی شش عنصر (ذکرشده در زیر) باشد.

عناصر قانونی تعذیب جنسیتی

جنایات تعذیب جنسیتی به عنوان جنایات علیه بشریت، حاوی شش عنصر می باشد:

- ۱ - مرتکب بر خلاف قوانین بین المللی، یک و یا چند نفر را به شدت از حقوق اساسی شان محروم کرده است.
- ۲ - مرتکب به دلیل هویت یک گروه یا جمع، چنین شخص یا افرادی را هدف قرار داده است یا خود گروه یا مجموعه را هدف قرار داده است.
- ۳ - چنین هدف گیری بر اساس جنسیت بوده است.
- ۴ - این رفتار در ارتباط با هر عملی که در ماده ۷، بند ۱، اساسنامه رم (جنایت علیه بشریت) یا هر جنایتی که در صلاحیت محکمه بوده است، انجام شده است.
- ۵ - این رفتار به عنوان بخشی از یک حمله گسترده یا سیستماتیک علیه مردم ملکی انجام شده، و

۶ - مرتکب می دانست که این رفتار بخشی از یک حمله گسترده یا سیستماتیک علیه مردم ملکی بوده یا چنین قصدی را داشته است. این دو عنصر آخری به عنوان عناصر "شاپو" شناخته می شوند و برای بررسی هر جنایتی علیه بشریت لازم هستند.

افراد، گزینه‌های باروری آن‌ها، امکان ازدواج با کسی که می‌خواهند، چگونگی و مکان آموزش و کار، نحوه پوشش و حتی حق بقا در جامعه. گاهی اوقات جنایات بر اساس جنسیت خود نقش‌هایی اند که مرتکبان براساس جنسیت به افراد تعیین می‌کنند، مثل برده داری جنسی. پالسی تعذیب جنسیتی برخی مثال‌های دیگر را نیز ارائه می‌دهد: «ممکن مردان و پسران به زور وادار به جنگ شوند. زنان و دختران نیز ممکن بر اساس جنسیت شان مجبور به انجام کارهای خانگی مانند پخت و پز، شستن لباس یا مراقبت از مریضان شوند.»^۵ (توجه داشته باشید که پسران ممکن است در معرض بردگی قرار گیرند و دختران نیز ممکن است مجبور به جنگ شوند، مثلاً، به عنوان بمب گذار انتحاری عمل کنند. این اعمال همچنین ممکن است به تعذیب جنسیتی بیانجامند).

جنایات خشونت جنسی و تعذیب جنسیتی چگونه به هم مرتبط هستند؟

سازمان جهانی صحت (WHO) خشونت جنسی را به شرح زیر تعریف نموده است: "هر گونه عمل جنسی، تلاش برای دستیابی به یک عمل جنسی، پیشنهادات و یا نظریات جنسی ناخواسته، اعمالی برای قاچاق ویا به گونه دیگر که علیه تمایلات جنسی یک شخص با استفاده از اجبار انجام شود، توسط هر شخصی بدون توجه به رابطه آنها با قربانی، در هر محیطی، به شمول خانه و محل کار ولی نه صرفاً محدود به آن."^۶

جنایات مبتنی بر جنسیت و تعذیب جنسیتی چگونه با هم مرتبط اند؟

جرایم تعذیب جنسیتی، جرایم مبتنی بر جنسیت بوده که منجر به جنایات علیه بشریت شده و عناصر قانونی را برآورده می‌سازد. طبق تعریف، جرایم مبتنی بر جنسیت، زنان، مردان، دختران، پسران و افراد د+LGBTQI+ را بر اساس جنسیت موردهدف قرار می‌دهند. خشونت مبتنی بر جنسیت می‌تواند به اشکال خشونت جنسی، خشونت فیزیکی، خشونت روانی یا عاطفی، خشونت اجتماعی- اقتصادی، خشونت خانواده گی و سایر اعمال زیان آور مانند ختنه زنان، قتل‌های ناموسی ازدواج اجباری و یا ازدواج کودکان باشد.

جرایم مبتنی بر جنسیت می‌تواند به عنوان مجازات علیه کسانی استفاده شود که تصور می‌شود از معیارهای جنسیتی که اشکال «پذیرفته شده» بیان جنسیت را تعریف می‌کنند، مثلاً در نقش‌ها، رفتارها، فعالیت‌ها یا ویژگی‌ها تخطی می‌کنند.^۷ این روایت‌ها به طور معمول تمام جنبه‌های زندگی را تنظیم می‌کنند، از جمله میزان آزادی حرکت

^۳ در حالی که نام اختصاری LGBTQI+ طیف وسیعی از افراد را در بر می‌گیرد اما جامع نبوده و مخفف استاندارد جهانی نیست. توجه داشته باشید که در حالی که افراد LGBTQI+ می‌توانند به گروه‌های زنان، دختران، مردان و پسران تعلق داشته باشند، افراد می‌توانند صرفاً به دلیل تعلق به گروه‌های IQT+BGL+ نیز مورد هدف قرار گیرند. پالسی ICC PTO در مورد جنایت تعذیب جنسیتی، (۷ دسامبر ۲۰۲۲)، یادداشت ۱۲.

<https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2022-12/2022-12-07-Policy-on-the-Crime-of-Gender-Persecution.pdf>

^۴ پالسی ICC PTO در مورد جنایت تعذیب جنسیتی، (۷ دسامبر ۲۰۲۲)، ص. ۴.

<https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2022-12/2022-12-07-Policy-on-the-Crime-of-Gender-Persecution.pdf>

^۵ Id., para. 91(ii)

^۶ WHO، درک و رسیدگی به خشونت علیه زنان، (۲۰۱۲).

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77434/WHO_RHR_12.37_eng.pdf

تشابه قابل توجهی بین خشونت جنسی و خشونت بر اساس جنسیت وجود دارد. تقریباً تمام موارد خشونت‌های جنسی، خشونت مبتنی بر جنسیت را نیز شامل می‌شوند و در شرایط جنگ و قساوت می‌تواند به تعذیب جنسیتی بیانجامد. از سوی دیگر، اشکالی از خشونت مبتنی بر جنسیت وجود دارد که به منزله خشونت جنسی نبوده ولی می‌تواند تعذیب جنسیتی به شمار رود.

مانند سایر جرایمی که به عنوان تعذیب جنسیتی اتفاق می‌افتند، جرایم خشونت جنسی اجتناب‌ناپذیر یا به صورت اتفاقی نبوده و ریشه در تبعیض جنسیتی دارند. روایت‌های تاریخی، که توأم با تبعیض جنسیتی اند، خشونت جنسی را به عنوان «پیامد‌های جنگ» توجیه نموده‌اند -- اساساً به عنوان یک «سرگرمی» یا پاداشی برای سربازان. چنین تصویری شدت خشونت جنسی را بسیار کم اهمیت جلوه داده و تجاوز را به عنوان محصول اجتناب‌ناپذیر جنگ، به جای عملی که ممکن به تعذیب جنسیتی^۷ بیانجامد، به تصویر می‌کشد. داشتن چشم انداز مبتنی بر تعذیب جنسیتی در هنگام تحلیل خشونت‌های جنسی، به ما کمک می‌کند تا ماهیت تبعیض آمیز خشونت جنسی را بهتر درک کنیم و چرخه‌های خشونت را از بین ببریم.

چرا مستندسازی تعذیب جنسیتی مهم است؟

مستندسازی تعذیب جنسیتی به ما کمک می‌کند تا روایت کاملتر از اتفاقات جنگی داشته باشیم و اولین گام در مسیر تضمین پاسخگویی و حسابدهی است. مسئول قرار دادن مرتکبین در برابر تعذیب جنسیتی نشان دهنده این است که هدف قراردادن فردی براساس جنسیت می‌تواند به عنوان یک جنایت علیه بشریت محسوب شود. این همچنان می‌تواند در آشکار سازی تبعیض‌های دیرینه تاریخی و محرومیت‌های حقوق اساسی که بر گروه‌های آسیب‌پذیر مانند زنان، دختران و افراد LGBTQI+ تاثیر گذار بوده، کمک کند.

اذعان جنایات تعذیب جنسیتی نه تنها مشارکت بازماندگان را تشویق می‌کند بلکه همچنان به جوامع بین‌المللی کمک می‌کند تا با بازماندگان، خانواده‌های آنها و کسانی که مستحق عدالت هستند اظهار همبستگی نمایند. این اذعان می‌تواند برای مرتکبین روشن کند که جنایات تعذیب جنسیتی جز از نگرانی‌های بین‌المللی بوده و معافیت آن قابل تحمل نمی‌باشد، و از طرفی هم به صلح پایدارتر کمک می‌کند.

مستندات قوی از تعذیب جنسیتی ما را قادر می‌سازد تا نه تنها نشان دهیم که یک جنایت اتفاق افتاده است، بلکه توضیح دهیم که مرتکب چرا آن جنایت را انجام داده است. با اذعان تعذیب جنسیتی، می‌توانیم به تغییر نگرش‌هایی که این چرخه‌های خشونت را دامن می‌زنند کمک نموده و همچنان التیام معنی‌دار و جبران خساره به قربانیان را تضمین کنیم. مستندسازی چنین جنایاتی به از بین بردن روایت‌های جنسیتی ظالمانه و تبعیض آمیز و ایجاد صلح پایدار کمک می‌کند.

مستندسازی تعذیب جنسیتی همچنان به آشکار ساختن آن جنایات مبتنی بر جنسیت که

ممکن نامرئی بوده و یا نادیده گرفته شده باشند، کمک می‌کند. همچنان به شناسایی اشکال متقاطع (انترسکشنل) تبعیض که می‌تواند در کنار تبعیض به اساس جنسیت و خشونت رخ دهد، تشویق می‌کند. همانطوریکه در پالسی تعذیب جنسیتی توضیح داده شده: «اذعان تعذیب جنسیتی نه تنها به کشف قصد تبعیض آمیز که می‌تواند منجر به چنین جنایات و در کل درگیری‌ها شود کمک می‌کند، بلکه همچنان می‌تواند قربانیانی را که به دلیل تبعیض چند لایه و متقاطع آسیب پذیر هستند برملا سازد.»^۸

مثال‌هایی از جنایات تعذیب جنسیتی

تعذیب جنسیتی ممکن است به طرق مختلف صورت گیرد. این موارد می‌تواند شامل مجازات علیه قربانیانی باشد که با مقررات جنسیتی اعمال شده توسط مرتکبین مطابقت ندارند. به طور مثال، موارد مستند شده جنایات بالقوه تعذیب جنسیتی شامل قتل، تجاوز و شکنجه مردانی که رفتارشان "زنانه" تلقی شده یا زنانی که رفتارشان "مردانه" تلقی می‌شده، و یا انحراف افراد از مقررات اجباری برای پوشش و یا هم رفتاری که توسط مرتکبین به اساس مقررات تبعیض آمیز جنسیتی اعمال می‌شدند. به عنوان مثال، به موارد زیر توجه نمایید:

- ۱ - زنی مورد تجاوز جنسی قرار می‌گیرد و سپس به دلیل انجام شغلی که برای زنان مناسب تلقی نمی‌شود، به قتل می‌رسد.
- ۲ - زنی بخاطر پوشیدن دامن کوتاه و یا چادر نازک مورد تجاوز قرار می‌گیرد و یا شکنجه می‌شود.
- ۳ - زنان باردار مجبور به سقط جنین می‌شوند زیرا حاملگی آنها به عنوان تداخل در وظایف زنان برای ارائه خدمات جنسی به مردان تلقی می‌شود.
- ۴ - مردان به دلیل اینکه نمی‌خواهند و یا نمی‌توانند ریش دراز بگذارند، مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرند.
- ۵ - به زنان نژاد آفریقایی تجاوز جنسی می‌شود زیرا مرتکبان معتقدند که آنها ذاتاً شهوتران هستند.
- ۶ - مردان و زنان به دلیل رفتار مشکوک به همجنس‌گرایی محکوم به اعدام می‌شوند.
- ۷ - گروهی از مردان جوان به این دلیل کشته می‌شوند که تصور می‌شود "پرخاشگر" هستند و احتمالاً به دنبال انتقام می‌باشند.
- ۸ - اعمال تجاوز و ازدواج اجباری به عنوان یک تحریم جنسیتی خاص علیه زنانی که در زندان‌ها نگهداری می‌شوند.
- ۹ - پسرها مجبور می‌شوند برای اثبات مردانگی خود در رینگ بوکس با یکدیگر مبارزه کنند.
- ۱۰ - زنان و مردان به دو گروه متفاوت تقسیم می‌شوند. زنان به بردگی گرفته می‌شوند و مردان کشته می‌شوند.

۷ UN Women and MADRE، شناسایی تعذیب جنسیتی در درگیری‌ها و جنایات: ابزاری برای

مستندسازان، محققین، و قاضیان جنایات علیه بشریت، (۲۰۲۱)،

<https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/01/identifying-gender-persecution-in-conflict-and-atrocities>.

۸ پالسی ICC PTO در مورد جنایت تعذیب جنسی، (۷ دسامبر ۲۰۲۲)، ص. ۵۰،

<https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2022-12/2022-12-07-Policy-on-the-Crime-of-Gender-Persecution.pdf>

۴ - اصول مهم برای مستند سازی حقوق بشر

رویکرد عدم آسیب رسانی

"عدم آسیب رسانی" اصل کلیدی اخلاقی بوده که در قلب هر پروسه ای مستند سازی می باشد، به ویژه هرآن مستند سازی که شامل مصاحبه با قربانیان، بازماندگان و شاهدان جنایات و یا نقض حقوق بشر باشد. این رویکرد مستلزم اولویت دادن به نیازها و امنیت مصاحبه شونده گان و احترام به خودمختاری آنها است. استفاده از رویکرد عدم آسیب رسانی شامل موارد زیر می باشد:

- آگاه بودن از تاثیران منفی احتمالی مستند سازی بر قربانیان، بازماندگان، و شاهدان و همچنین جامعه گسترده تر.
 - آماده بودن برای اثرات منفی احتمالی.
 - اتخاذ تدابیری برای جلوگیری یا به حداقل رساندن آن تاثیرات و آسیب های مربوط به آن.
 - متوقف سازی مستند سازی در صورتی که اثرات منفی کاهش داده نشوند.
- اگر در هنگام تصمیم گیری تصور می شود که کار مستند سازی ممکن با خطر و آسیب همراه باشد، موارد مهمی که به آن فکر شود عبارتند از:

- نحوه استفاده از اطلاعات
- چه کسی آن را خواهد دید
- چه زمانی و چگونه اطلاعات گزارش خواهد شد
- برای چه اهدافی گزارش خواهد شد
- چه کسی از اطلاعات گزارش شده استفاده می کند

محرمیت

محرمیت یک جزء کلیدی از رویکرد عدم آسیب رسانی بوده و مستندسازان را ملزم می کند تا از اطلاعاتی که از مصاحبه شونده گان دریافت می کنند محافظت نمایند، به ویژه اطلاعات شناسایی قربانیان، بازماندگان و شاهدان. محرمیت نه تنها همه را در طول پروسه مستندسازی ایمن نگه می دارد، بلکه می تواند به اعتمادسازی با قربانیان، شاهدان و بازماندگان و تقویت رابطه میان مستندساز و مصاحبه شونده کمک کند. نهاد های مستندساز باید پروسیجرهای را ایجاد کنند تا اطمینان حاصل شود که شرکت کنندگان همیشه اصول محرمیت را رعایت می کنند. آنها باید مرتباً پروسه های خود را بررسی کنند تا اطمینان حاصل شود که همه طرف های درگیر برای استفاده از اطلاعات حساس به خوبی مجهز شده اند.

تیم های مستندسازی باید:

- پروسیجر های واضح و روشن جهت حفظ محرمیت ایجاد شده و اطمینان حاصل شود که مستند سازان درمورد جمع آوری، ذخیره و دسترسی ایمن اطلاعات آموزش دیده اند.
- اطمینان حاصل شود که پروسیجر های حفاظت از اطلاعات در همه موارد اطلاعات قابل شناسایی، به شمول نام مستعار و سیستم های کد گذاری، برای اطلاعات شخصی وجود داشته باشد.
- اطمینان حاصل شود که تمام ارجاعاتی که برای ارائه خدمات حمایتی صورت میگیرد از پروسیجر های محرمیت پیروی می کنند، و
- این پروسیجر ها را به صورت واضح به مصاحبه شونده گان توضیح دهید و رضایت آگاهانه آنها را قبل از انجام مستندات دریافت کنید. روش هایی را برای تماس با مصاحبه شونده گان ایجاد کنید تا اطمینان حاصل شود که محرمیت آنها در خانه و محیط شان حفظ می شود.

برای محافظت از محرمیت مصاحبه شونده گان، اطلاعات باید در مکان امن نگهداری شده و اطمینان حاصل شود که فقط کارکنان مجاز می توانند به آن دسترسی داشته باشند. اطلاعات نباید در نسخه های چاپی نگهداری شوند و همه چیز باید با شفر در کامپیوترها محافظت شود. هیچ اطلاعاتی را روی تلفن همراه ذخیره نکنید.

مهم است که هویت بازماندگان و شاهدان به شکل خصوصی نگهداری شود و در اسناد عمومی غیرقابل تشخیص باشد. باید بسیار مراقب بود که اطلاعات هویتی، مانند نام یک قربانی یا شاهد، آدرس، یا مشخصات فیزیکی شناسایی، در اسناد عمومی به اشتراک گذاشته نشود. توجه داشته باشید که اطلاعات قابل شناسایی که باید محافظت شوند ممکن است شامل جزئیات خاصی در مورد نقض حقوق بشر یا سایر حوادثی باشد که به فرد خاصی اشاره می کند. برای مثال، اگر روستایی که در آن نقض حقوق بشر رخ داده کوچک باشد، گرفتن نام آن روستا به شکل عمومی ممکن است هویت منبع را آشکار سازد.

مستندسازان باید قربانیان و شاهدان را از انواع اطلاعاتی که ممکن است در اسناد عمومی به اشتراک گذاشته شود، آگاه نموده و به آنها اطلاع دهند که اطلاعات شناسایی را محرمانه نگه خواهند داشت. در صورت تحقیقات قضایی یا محکمه، قربانیان ممکن بخواهند خود را به یک نهاد قضایی و یا محکمه به منظور دریافت جبران خسارت و یا غرامت معرفی کنند. مستندسازان باید مکانیسم هایی را ایجاد کنند تا در صورت نیاز به دسترسی به قربانی، اطلاعات تماس آنها را جدا از اسناد نقض حقوق بشر یا جنایات به طور ایمن ذخیره کنند.

رضایت آگاهانه

کسب رضایت آگاهانه برای مصاحبه، عکس، فلم یا اسناد یک گام مهم در پروسه مستندسازی است.

کسب رضایت آگاهانه مستلزم آن است که مستندساز اطلاعات کاملی را در مورد ماهیت و هدف مستند سازی، نحوه محافظت اطلاعات و محرمیت، استفاده احتمالی از اطلاعات به دست آمده و پیامدهای احتمالی به اشتراک گذاری اطلاعات، از جمله خطرات امنیتی احتمالی را ارائه دهد. رضایت باید داوطلبانه بوده و در محیطی غیر اجباری اخذ شود. رضایت باید صریح و واضح باشد؛ به این معنی که در صورت امکان، مستندسازان باید امضای کتبی یا ضبط ویدیویی/صوتی از موافقت شخص برای ارایه مستندات (ماهیت و هدف فعالیت، استفاده مورد نظر از آن و خطرات مرتبط، اقدامات برای محافظت محرمیت، و مشارکت داوطلبانه) دریافت کنند.

همچنین مهم است که هیچ گونه وعده یا تضمین غیرواقعی در رابطه با احتمال تحقق عدالت یا سایر خدمات در پاسخ به نقض حقوق بشر داده نشود.

توجه: رهنمود های دفتر سازنوالی محکمه جزایی بین المللی (PTO ICC) و نهاد Eurojust در مورد مستند سازی برای سازمان های جامعه مدنی حاوی یک فرم رضایت توصیه شده می باشد (به بخش منابع در قسمت XI مراجعه کنید).

می‌تواند بر هر قربانی/بازمانده به گونه متفاوتی تأثیر بگذارد، تأثیرات رایج آن شامل آسیب‌های جسمی و روانی، مانند شوک، اضطراب و اختلال استرس پس از حادثه است. علاوه بر این، بازماندگان SGVB اغلب از ننگ اجتماعی رنج می‌برند و با خطرات امنیتی خاصی مواجه هستند. چنین عواملی می‌توانند بازماندگان را ساکت کرده و از بیان تجربیاتشان بازدارند.

هنگام مراجعه به بازماندگان SGVB برای مصاحبه، علاوه بر رعایت قوانین کلی برای همه مصاحبه‌ها، مستندسازان باید موارد زیر را نیز در نظر داشته باشند:^{۱۰}

۱- نشان دادن همدلی و توجه به مصاحبه‌شونده بسیار مهم است. مصاحبه‌شونده را در تصمیم‌گیری‌های مربوط به مصاحبه (محل برگزاری، مدت زمانی که ممکن است طول بکشد، و غیره) دخیل سازید و به مشارکت و دیدگاه‌های او احترام بگذارید.

۲- به یاد داشته باشید که مستندسازان جامعه مدنی باید از جمع‌آوری جزئیات نقض حقوق بشر، از جمله SGVB خودداری کنند (به بخش IV مراجعه کنید). جمع‌آوری گزارش کلی و ابتدایی در هنگام مصاحبه با قربانیان یا بازماندگان SGVB نه تنها در حفظ شواهد برای استفاده در میکانیزیم‌های بعدی حساسیتی کم می‌کند، همچنین می‌تواند به جلوگیری از آسیب مجدد به آنها نیز کمک کند. از مصاحبه‌شوندگان، سوالات باز پرسید تا به آنها اجازه داده شود آنچه را که می‌خواهند به اشتراک بگذارند.

۳- از مصاحبه‌های عجولانه و بازجویی که ممکن باعث شود مصاحبه‌شونده احساس قربانی شدن یا سواستفاده مجدد کند، خودداری کنید.

۴- از آنجایی که قربانیان و شاهدان در مصاحبه‌ها از رویدادهای آسیب‌زا یادآوری می‌کنند، ممکن است برای آنها ناراحت‌کننده بوده و یا آسیب مجدد را به همراه داشته باشد. با این حال، اگر به درستی انجام شود، مصاحبه‌ها همچنین می‌توانند این ظرفیت را داشته باشند که قربانیان و شاهدان را در پروسه دخیل کرده آنها را توانمند کرده و برای شان حس ایجنسی و کنترل بدهد. این بدان معناست که مصاحبه‌کنندگان باید اطمینان حاصل کنند که موضوعات مرتبط به محرمانه‌سازی پروسه را توضیح داده و به آن پایبند بمانند، رضایت آگاهانه را گرفته باشند، فعالانه به صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان گوش دهند و به آن‌ها فرصتی برای استراحت و ابراز احساسات بدهند.

۵- رفتاری آرام، صبورانه و محترمانه داشته باشید. در صورتیکه مصاحبه‌شونده به مصاحبه‌کننده، مترجم یا سایر اعضای تیم اعتماد نداشته و یا حس مثبت نسبت به آنان نداشته باشد، اطلاعاتی را به اشتراک نخواهد گذاشت.

۵- اقدامات ایمنی و امنیتی در مستندسازی

نقض حقوق بشر، به شمول خشونت مبتنی بر جنسیت می‌تواند به اشکال مختلف مستند شوند. مستندسازان می‌توانند که معلومات دست اول از حوادث را جمع‌آوری کنند مثل، مشاهدات خودشان از یک حادثه و یا یک عمل خشونت‌بار. معمولاً مستندسازان اطلاعات خود را از طریق پست‌های رسانه‌های اجتماعی، و دیگر منابع آنلاین که توسط بازماندگان، شاهدین، و یا خبرگزاری‌ها به اشتراک گذاشته می‌شود، جمع

مصاحبه با جمعیت‌های آسیب‌پذیر، از جمله بازماندگان

خشونت‌های جنسی و جنسیتی

مصاحبه با جمعیت‌های آسیب‌پذیر، از جمله بازماندگان خشونت‌های جنسی و جنسیتی (SGVB)، نیازمند احتیاط خاصی است که مستندسازان باید از آن آگاه باشند. طبق رهنمودهای مستندسازی PTO ICC و نهاد Eurojust، افراد آسیب‌پذیر ممکن است شامل موارد زیر باشند:

- "کودکان (زیر ۱۸ سال)؛
- افراد مسن؛
- قربانیان جنایات جنسی و جنسیتی،
- قربانیان شکنجه یا سایر جنایات خشونت‌آمیز؛
- افراد دارای معلولیت یا نشانه‌هایی از آسیب روانی یا تروما؛ و
- افراد در بازداشت."

مستندسازان باید یک رویکرد قربانی و بازمانده - محور را در مصاحبه با افراد آسیب‌پذیر اتخاذ کنند. این بدان معنی است که فعالیت مستندسازی باید فقط زمانی انجام شود که نفع فرد آسیب‌پذیر آن محفوظ بوده و او کاملاً آگاه باشد و بتواند پیامد‌های مشارکت خود را درک کند. مستندسازان باید از این واقعیت آگاه باشند که افراد آسیب‌پذیر در هنگام شرکت در فعالیت‌های مستندسازی از خطر آسیب‌های روانی مانند آسیب‌دیدگی مجدد رنج می‌برند.

به‌عنوان یک قاعده کلی، کارشناسان پیشنهاد می‌کنند که با انجام ارزیابی آسیب‌پذیری، سلامت عمومی جسمی و روانی افراد آسیب‌پذیر قبل از مشارکت در پروسه مستندسازی ارزیابی شود.^۹ همچنین توصیه می‌شود که تعامل با افراد آسیب‌پذیر به منظور مستندسازی نقض حقوق بشر به حد اقل آن حفظ شود.

قربانیان و بازماندگان SGVB می‌توانند زنان، کودکان و مردان باشند. اگرچه SGVB

۹ برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد ارزیابی آسیب‌پذیری و دخیل ساختن افراد آسیب‌پذیر در پروسه مستندسازی لطفاً به اینجا مراجعه نمایید: دفتر سارنوالی جزایی بین‌المللی (PTO ICC) و Eurojust، مستندسازی جنایات بین‌المللی و نقض حقوق بشر برای اهداف پاسخگویی: دستورالعمل‌ها برای نهادهای های جامعه مدنی، بخش ۴، صفحات ۱۳-۱۵ (۲۰۲۲)،

<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-icc-csos-guidelines.pdf>

۱۰ برای اطلاعات بیشتر به کد مراد (۲۰۲۲)، <https://www.muradcode.com/murad-code/>

و صفحه منابع انستیتوت تحقیقات جنایی بین‌المللی (IICI) در مورد اسناد نقض حقوق بشر و جرایم، از جمله خشونت جنسی و خشونت جنسیتی، <https://iici.global/publications/> مراجعه نمایید.

آوری می کنند. مستندسازان همچنین ممکن است از طریق مصاحبه با بازماندگان و شاهدان، مستندات را به دست آورند که از تجربیات دست اول دیگران استفاده می کنند.

امنیت مستندسازان، بازماندگان و شاهدان برای هر تلاشی مستند سازی حقوق بشری از اهمیت بالایی برخوردار است. قبل از شروع پروسه های مستندسازی، باید اقداماتی برای ارزیابی و کاهش نگرانی های ایمنی و امنیتی انجام شود. مستندسازان مسئولیت حیاتی دارند تا از خطرات احتمالی برای خود و یا برای بازماندگان، شاهدان و جایی که در آن ساکن هستند یا فعالیت می کنند، آگاه باشند. یک رویکرد جامع برای مدیریت مسایل ایمنی و امنیتی باید این موارد را در نظر بگیرد:

- امنیت فیزیکی: محافظت از امنیت بدنی، مستندات، دفاتر، لوازم، وسایل نقلیه، منازل، و غیره.
- سلامت روانی: حفاظت از سلامت روان
- امنیت دیجیتال: حفاظت از اطلاعات دیجیتال، ارتباطات خصوصی و تجهیزات

ذخیره اطلاعات به صورت ایمن

هرگونه اطلاعات مربوط به قربانیان، بازماندگان، شاهدان یا سایرین که در کارهای مستندسازی کمک می کنند و همچنین اطلاعاتی که در طول مصاحبه ها یا از رسانه های اجتماعی به دست می آید باید محافظت شود. اطلاعاتی که ایمن نشده اند می تواند منجر به نقض محرمانگی شود. این می تواند مستندسازان، قربانیان، بازماندگان و شاهدان را در معرض خطر قرار داده و اهداف مستند سازی را به خطر بیندازد.

خطرات برای اطلاعات می تواند شامل موارد زیر باشد:

- سرقت اسناد دیجیتال یا کاغذی
- از دست دادن یا از بین رفتن اطلاعات
- دست کاری در اطلاعات
- هک کردن اطلاعات دیجیتال

کارشناسان امنیتی توصیه می کنند که مستندسازان برای اطلاعات "در حال انتقال" و همچنین برای اطلاعات "در حالت استراحت" برنامه های ایمنی ایجاد کنند. اطلاعات "در حال انتقال" شامل اسنادی است که از طریق تماس تلفنی یا ویدیویی، ایمیل، پیام SMS یا سایر روش های ارتباط دیجیتال به اشتراک گذاشته می شوند. اطلاعات "در حالت استراحت" شامل فایل های دیجیتال، دوسیه های کاغذی نگهداری شده در میز کار یا الماری، جزئیات چاپ شده در مورد قربانیان، بازماندگان و شاهدان یا کسانی که در تلاش های مستندسازی کمک کرده اند، و اطلاعات چاپ شده از فایل های دیجیتالی مانند اکسل، و غیره می باشد.

در اینجا چند مرحله وجود دارد که می توانید برای محافظت از اطلاعات انجام دهید:

- ایجاد پالسی های امنیتی اطلاعات در مورد دسترسی و مدیریت اطلاعات حساس، اطلاعات ارتباطی، ذخیره سازی داده ها، استفاده از رسانه های اجتماعی و انتقال معلومات. این پالسی های مستند سازی ایجاب می کند موارد ذیل در نظر گرفته شوند:

- استفاده از سیستم کدگذاری برای حفظ محرمانگی مصاحبه شوند

- محدود ساختن تعداد افرادی که به اطلاعات حساس دسترسی دارند

- استفاده از هارد دیسکی که می تواند در یک گاوصندوق نا سوز یا کامپیوتر

مستقلی که به هیچ سروری متصل نیست تا اطلاعات حساس را ذخیره کند (به عنوان مثال برخی از سازمان ها اطلاعات ارتباطی یا تماس را به صورت جداگانه در یک درایو نگهداری می کنند، جدا از جزئیات رویدادها و یا جنایاتی که شاهد بوده اند).

- استفاده از فولدر های که توسط شفر محافظت شده و یا درایوهای رمزگذاری شده.

- هرگز اسناد حساس یا وسایل الکترونیکی را در مکان های عمومی مانند وسایل نقلیه، رستوران ها، هتل ها یا در خانه بدون توجه رها نکنید.

- از حمل اطلاعات حساس بپرهیزید، به ویژه هرگونه اطلاعاتی که بتواند مصاحبه شوندگان یا شاهدان را شناسایی کند، به خصوص هنگام عبور از کدام مرز یا ایست بازرسی.

- استفاده از سیستم های الکترونیکی رمزگذاری شده با استاندارد بالا را در نظر بگیرید، اما توجه داشته باشید که رمزگذاری اغلب توسط قوانین ملی تنظیم می شود و ممکن است در برخی کشورها غیرقانونی باشد، بنابراین با یک کارشناس امنیتی محلی مشوره کنید تا ببینید چه چیزی در شرایط شما مجاز است.

- برای استفاده از داده های دیجیتالی، استفاده از تکنولوژی های رمزگذاری را در نظر بگیرید. از نرم افزار های انتی ویروس آپدیت شده استفاده کنید، تمام وسایل دیجیتالی و فولدر های حساس را با رمز های قوی محافظت کنید، به صورت دوامدار بیک آپ های اسناد را به یک سرور دیگر انجام دهید، و هارد دیسک ها را در صورت ضرورت حذف کنید.

- به منظور اینکه اطلاعات حساس چاپ نشوند، پروسیجری را برای اخذ تأییدی مطالب قبل از نشر آنلاین آن چه در وب سایت یک نهاد و یا از طریق رسانه های اجتماعی (مانند فیس بوک، توئیتر) ایجاد نمایید. این می تواند به شما کمک کند تا با پست کردن یک سند یا تصویر به طور ناخواسته از افشای هویت قربانی/شاهد، محل نگهداری او، محل مصاحبه، محل کار و غیره خودداری کنید.

ایمنی و امنیت قربانیان، بازماندگان و شاهدان

قربانیان، بازماندگان و شاهدان با انواع مختلفی از خطرات برای سلامتی و رفاه خود مواجه هستند. اشتراک در پروسه مستندسازی می تواند آنها را در معرض خطر به آسیب های بیشتر قرار دهد. مستندسازان باید از تهدیدات معمول آگاه باشند تا بتوانند قربانیان، بازماندگان و شاهدان را قبل از شرکت در پروسه مستندسازی آگاه کنند و استراتژی هایی را برای کاهش تهدیدها یا خطرات ایجاد کنند. در هر مرحله از پروسه مستند سازی باید با قربانیان، بازماندگان و شاهدان مشورت صورت گیرد.

خطرات رایج می تواند شامل موارد زیر باشد:

- آسیب دیدگی مجدد و آسیب های روحی و روانی
- ترسانیدن توسط مرتکبین و یا کسانی که به مرتکبین ربط دارند
- انتقام جویی و خشونت توسط مرتکبین یا افراد مرتبط با مرتکبین
- ننگ اجتماعی
- طرد خانواده یا جامعه
- دستگیری و بازداشت
- عدم حمایت از سوی ارائه دهندگان خدمات و دست اندرکاران قضایی

مستندسازان باید اقداماتی را برای کاهش این خطرات انجام دهند:

- پابندی به اصل عدم آسیب رسانی.
- ایجاد پروسه های ذخیره سازی اسناد با در نظر داشت بالاترین استانداردهای محرمانگی.
- در صورت لزوم فقط یک مصاحبه انجام دهید و از جمع آوری جزئیات یک رویداد از شاهدان یا قربانیان خودداری کنید. (به بخش ۱۷ مراجعه کنید).
- در هنگام مستند سازی قضایای خشونت جنسی، فقط در صورتیکه مطلقاً لازم باشد، تنها با قربانیان، شاهدان، و بازماندگان مصاحبه کنید، و تعداد مصاحبه را با همچون اشخاص محدود کنید.
- از محیط اطراف خود آگاه باشید: مصاحبه ها را در مکان های امن و خصوصی انجام دهید جایی که بی طرف و راحت بوده و برای قربانیان، بازماندگان و شاهدان به راحتی قابل دسترسی باشد.
- اطلاعاتی را که بدست آورده اید در محیط های عمومی، جاییکه به جز از مستند سازان کسانی دیگری هم باشد، شریک نسازید. این اطلاعات را با دوستان/ اعضای خانواده و یا کسانیکه خارج از تیم مستندسازی باشند مطرح نکنید.
- همیشه از مصاحبه شونده پرسید که امن ترین راه برای تماس با آنها چیست.
- اطلاعات را فقط بر اساس نیاز به دانستن، در میان بگذارید.
- هرگز به مصاحبه شونده گان در مورد سایر کسانیکه در پروسه مستند سازی دخیل هستند، معلومات ندهید، به خصوص سایر قربانیان، شاهدان، و بازماندگان.
- در صورت امکان، معلومات و منابع ارگان های ارجاعی (خدمات رسانی) را سر دست داشته باشید تا مصاحبه شونده بتواند معلومات در ارتباط به خدمات صحتی، حمایت های روانی و دیگر خدمات ضروری را دریافت کند.

ایمنی و امنیت مستند سازان

مستندسازی نقض حقوق بشر ابزار قدرتمندی برای ایجاد تغییر در جوامع است، اما انجام این کار در مناطقی که درگیر جنگ یا فاجعه هستند با خطراتی همراه است. مستندسازان باید از خطرات احتمالی آگاه بوده و سعی کنند تا حد امکان آنها را قبل، در جریان و بعد از پروسه ای مستندسازی کاهش دهند. هنگامی که کاهش خطرات ممکن نبود، مستندسازان نباید در فعالیت های مستندسازی دخیل شوند. مستندسازان همیشه می توانند بعداً وضعیت را مجدداً ارزیابی نموده و پس از کاهش خطرات، پروسه مستندسازی را ادامه دهند.

خطرات رایج می تواند شامل موارد زیر باشد:

- خشونت یا تهدید به خشونت علیه مستندساز از سوی گروه های مسلح یا سایر افراد جامعه
- خشونت و حملات به ارتباط به درگیری و یا جنگ
- دستگیری یا بازداشت خودسرانه مصاحبه شوندهگان، شاهدان یا مستندسازان
- انتقام گیری از نهاد های غیر دولتی که در مستند سازی دخیل هستند
- خستگی و ترومای نیابتی (شنیدن داستان های غم انگیز دیگران) که به سلامت روانی - اجتماعی مستندسازان آسیب می رساند.

مستندسازان همچنین باید برای خطرات مربوط به مناطق اطراف خود آماده باشند، به خصوص اگر آنها برای انجام مصاحبه به مناطق بحرانی رفت و آمد می کنند. این خطرات می تواند شامل تصادفات جاده ای و سایر موانع جاده ای و مصیبت های محیطی و یا آب و هوا مانند سیلاب و یا آتش سوزی باشد.

برای کاهش این خطرات، مستندسازان باید یک پلان امنیتی فردی و سازمانی طرح

کنند. پلان امنیتی هر فرد و سازمان بر اساس شرایط، هویت و سایر عواملی که بر نوع خطرات، دفعات تهدیدات و غیره تأثیرگذار است، متفاوت می باشد. طرح یک پلان امنیتی شامل:

- تحلیل شرایط
- ارزیابی ریسک
- تجزیه و تحلیل تهدید
- ساختن طرح امنیتی
- اجرای طرح و بررسی آن

کار مدافعان خط اول تحت عنوان " کتاب کار در مورد امنیت: گام های عملی برای مدافعان حقوق بشر در خطر، " ۱۱ حاوی ابزار عملی برای ساختن یک پلان امنیتی قوی و جامع است. علاوه بر این "پروتکل بین المللی برای مستند سازی و تحقیق در باره خشونت جنسی در درگیری" سازمان ملل، حاوی اطلاعات مفیدی در مورد ایجاد استراتژی های ایمنی و امنیتی است.^{۱۲}

نکات کاربردی برای استفاده از شبکه های اجتماعی

در سال های اخیر، بخش بزرگی از مستندات خشونت مبتنی بر جنسیت از طریق پلتفرم های رسانه های اجتماعی مانند توئیتر، یوتیوب، فیس بوک و اینستاگرام به دسترس عموم به اشتراک گذاشته شده است. مستنداتی که از طریق شبکه های اجتماعی به اشتراک گذاشته می شود به جوامع و جهان کمک می کند تا بدانند در مناطق جنگ و بحران چه اتفاق می افتد و این به فراخوان برای جبران خسارت و حمایت کمک می کند. با این حال، رسانه های اجتماعی به روی مجموعه ای از کاربران باز بوده و در صورتیکه اطلاعات به شکل نادرست به اشتراک گذاشته شود، ممکن به صورت اشتباه آمیز مورد استفاده قرار گیرند. بنا این نکات کاربردی را هنگام پست کردن در رسانه های اجتماعی یا منابع آنلاین در نظر داشته باشید:

- تصاویر قربانیان، بازماندگان، شاهدان و اعضای خانواده ی آنها را تیره و یا مه آلود کنید تا قابل تشخیص نباشد. تصاویر اصلی را می توان در مکان های امن ذخیره کرد، اما اطلاعات قابل شناسایی مانند چهره ها و مکان های خاص، برای مثال، نباید به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته شود.
- در صورت امکان، هنگام استفاده از اینترنت از یک شبکه خصوصی مجازی (VPN) استفاده کنید. VPN ها آدرس IP شناسایی کامپیوتر یا تلفن شما را پنهان می کنند و از هویت شما محافظت می کنند. با این حال، توجه داشته باشید که برخی از کشورها استفاده از VPN را تنظیم می کنند و ممکن است کاربران را ملزم به ثبت نام در دولت کنند، بنابراین قبل از استفاده از VPN، قوانین و مقررات کشور مورد نظر را مطالعه کنید.
- اگر اطلاعات را در رسانه های اجتماعی به اشتراک می گذارید، به جای حساب

۱۱ Frontline Defenders ، دستور عمل در مورد امنیت: گام های عملی برای مدافعان حقوق بشر در معرض خطر (۲۰۱۱) ، https://www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/workbook_eng_master.pdf

۱۲ سازمان ملل متحد، پروتکل بین المللی در مورد مستندسازی و بررسی خشونت جنسی در جنگ، چاپ دوم، (۲۰۱۲).

https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2019/06/report/international-protocol-on-the-documentation-and-investigation-of-sexual-violence-in-conflict/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf

شخصی، از پروفایل یا حسابی که توسط یک نهاد مدیریت می شود، استفاده کنید. این به محافظت از هویت شما به عنوان یک فرد کمک می کند.

- بسیاری از پست های شبکه های اجتماعی مستقیماً از طریق مابیل های متصل به پلتفرم های شبکه های اجتماعی می آیند، که در نتیجه اطلاعات حساس در تلفون های همراه ذخیره می شوند. به یاد داشته باشید که هنگام سفر در زمان گذشتن از ایست های بازرسی و یا در مناطقی که توسط گروه های مسلح و یا نیرو های دولتی گشت زنی میشود، اطلاعات تلفون همراه شما ممکن خطر زا باشند. به طور مثال، یک نگرانی در یک ایست بازرسی ممکن تلفون همراه شما را بررسی کند و عکس ها، پیام های اخیر، و یا ایمیل ها و دیگر معلومات را جستجو کنند. اگر در خطر بازرسی هستید، اطلاعات حساس را از وسایل های الکترونیکی حذف کنید.

۶- استفاده موثر مستند سازی برای مکانیسم های

پاسخگویی

به عنوان حامیان حقوق بشر، ما قصد ایجاد مکانیسم هایی را داریم که عدالت را برای قربانیان و بازماندگان تضمین نموده و از مستندات ما مستفید شوند. جهت اطمینان از اینکه داده های جمع آوری شده برای این مکانیسم ها قابل استفاده باشند، باید به اصول عینیت، بی طرفی و استقلال پایبند بود و فقط حداقل اطلاعات لازم را که بتواند محققین را در شناخت موارد برای تحقیقات بعدی کمک کند جمع آوری کرد.^{۱۳}

عینیت، بی طرفی و استقلال

جمع آوری حقایق مرتبط به نقض حقوق بشر مستلزم عینیت، بی طرفی و استقلال از سوی مستندساز است.

عینیت به "گریش به استناد قضاوت ها و تفسیرها بر اساس داده های بیرونی به جای عوامل ذهنی، مانند احساسات شخصی، باورها و تجربیات شخصی" اشاره دارد.^{۱۴} اصل عینیت را می توان با اجتناب از تاثیر گذاری به شخصی که اطلاعات را ارائه می دهد به وجود آورد. مثلاً، در مصاحبه ها، به سوالات باز تأکید نموده سعی کنید از سوالات هدایت کننده که پاسخ دهندگان را به سمت و سوی خاصی "هدایت کند"، اجتناب نمایید (مثلاً به نظر شما این قانون جدید چقدر بد است؟). دینا یا داده های جمع آوری شده را مورد تحلیل حقوقی قرار ندهید. منابع اطلاعاتی را ارزیابی نموده و اطمینان حاصل کنید که تمام اطلاعات مرتبط را درج کرده اید، حتی اگر با روایتی که شما به آن اعتقاد دارید در تضاد باشد.

بی طرفی مستلزم اجتناب کردن از جانبداری، بی طرف ماندن، عدم تعصب و آگاهی از تعصبات (فرهنگی و شخصی) است. بی طرفی را می توان با ایجاد میتودولوژی سالم کاری، اجتناب از "باریک بینی" و یا "سوگیری" و اجتناب از تضاد منافع به وجود

آورد. برای مثال، همه جناح های متخاصم ممکن در تحت شرایط خاص مرتکب نقض حقوق بشر شوند، بنا مهم است اطمینان حاصل شود که مستندات ما منعکس کننده این موضوع هستند، نه اینکه نقض حقوق توسط جناح خاص نادیده گرفته شود. استقلال مستلزم مجزا کردن فرآیند مستندسازی از هرگونه نفوذ و دخالت شخصی یا سیاسی و آگاهی از افراد و سازمان هایی است که ممکن سعی کنند اطلاعات را دستکاری کنند تا تلاش های مستندسازی را تضعیف نمایند.

علاوه بر این، همیشه حرفه ای بودن، صداقت، احترام و همدلی در رفتار تان وجود داشته و هرگز در مقابل دریافت اطلاعات هیچ گونه کمک نقدی را ارائه نکنید. در جریان مصاحبه ها، به دقت به مصاحبه شونده گوش فرادهید و به وی توجه داشته باشید. محترمانه، مودب و صبور باشید. در زمان مصاحبه سعی کنید که به نیازها و نگرانی های فرد پاسخ دهید. به عنوان مثال، اگر خسته به نظر می رسد، آنها را به وقفه دعوت کنید، و مطمئن شوید که به آب، دستشویی و دستمال کاغذی و غیره دسترسی دارند. نگرش قضاوتگر نداشته و مواضع حرکات بدن، لهن و صدای خود باشید.

چقدر جزئیات باید جمع آوری شوند

نهاد های جامعه مدنی (CSO) باید از جمع آوری جزئیات از افرادی که ممکن اطلاعات آنها مربوط به تحقیقات و پیگردهای احتمالی در مکانیسم های پاسخگویی باشند خودداری کنند. این موضوع به ویژه در مورد آن عده افراد آسیب پذیر حایز اهمیت است که مقامات صلاحیت دار چون مجری قانون محلی و یا دفتر سازنوالی محکمه بین المللی در حال بررسی فعالانه موضوع باشند. در حالی که نهاد های جامعه مدنی می توانند یک گزارش کلی را از شخص جمع آوری کنند، مستند سازان نباید جزئیات دقیق حادثه را پرسیده و ثبت کنند زیرا که محققین مجاز در مراحل بعدی مصاحبه رسمی و جامعی را با آنان انجام خواهند داد. هر روایتی که قربانی یا شاهد ارائه می دهد ممکن بعداً در محکمه مورد بررسی قرار گیرد، به ویژه اگر جزئیات در گزارش ها کمی متفاوت باشد یا با یکدیگر در تضاد باشد. به همین دلیل است که یک فرد فقط باید یک بار توسط مقامات تحقیق مربوطه با جزئیات کامل مصاحبه شود و سازمان های مدنی فقط باید مصاحبه های عمومی بسیار ابتدایی را انجام دهند، حتی اگر نیاز به مصاحبه با شاهد یا قربانی باشد. اجتناب از مصاحبه های جامع همچنان می تواند به جلوگیری از آسیب رساندن مجدد به قربانیان کمک کند.

نهاد های جامعه مدنی می توانند با جمع آوری اطلاعات دیگر به جواز مصاحبه، برای مکانیسم های پاسخگویی مفید واقع شوند. مثلاً می توانند در مواردی چون یافتن قربانیان و شاهدین احتمالی، نقشه بندی قربانیان و یا جنایات ادعا شده و همچنان مکان هایی که قربانیان و شاهدان احتمالی در آن نقل مکان نموده و حمایت می شوند، به صورت موثر در راستای دادخواهی حمایت کنند. هر گونه مطالب جمع آوری شده باید به صورت امن نگهداری شود، با هدف اینکه به محض مناسب بودن شرایط و وجود امنیت در اختیار مقامات تحقیقاتی مناسب قرار گیرد.

نحوه انجام مصاحبه ها

هنگام مصاحبه با قربانی یا شاهد، موارد زیر را در نظر داشته باشید:

۱- در حالت ایده آل، شهادت مفصل یک شخص برای مراحل قانونی باید فقط یک بار جمع آوری شود. مقامات تحقیقاتی با تخصص لازم باید این مصاحبه ها را انجام دهند. مستند سازان جامعه مدنی فقط یک گزارش کلی از مصاحبه شوندگان دریافت کنند

۱۳ برای اطلاعات بیشتر، به دفتر سازنوالی محکمه جزایی بین المللی PTO و Eurojust، مستندسازی جنایات بین المللی و نقض حقوق بشر برای اهداف پاسخگویی:

<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-icc-csos-guidelines.pdf>

بیشتر این بخش بر اساس این دستورالعمل ها است ایجاد شده اند

۱۴ فرهنگ لغت روانشناسی انجمن روانشناسی آمریکا (APA)،

<https://dictionary.apa.org/objectivity>

موقعیت و سلامتی عمومی آنها آگاه باشید. همچنان شما می‌توانید اطمینان داشته باشید که شخص در صورت تماس میکانیزم‌های عدالت برای شهادت دهی در دسترس خواهد بود، که گاهی ماه‌ها و حتی سالها طول می‌کشد.

۸ - اطمینان حاصل کنید که مصاحبه‌کنندگان آموزش دیده و باتجربه برای انجام مصاحبه اختصاص داده شده‌اند. در صورت امکان، از مصاحبه‌شونده بپرسید که آیا او ترجیحی در رابطه با جنسیت، قومیت یا زبان شخصی که مصاحبه می‌کند، دارد یا خیر.

۹ - مصاحبه از راه دور تنها زمانی باید در نظر گرفته شود که مصاحبه‌حضور می‌مکن نباشد. با افراد آسیب‌پذیر نباید از راه دور مصاحبه کرد. قبل از مصاحبه، یک ارزیابی از خطرات احتمالی برای شخص مصاحبه‌شونده باید انجام شود. اطمینان حاصل کنید که دسترسی تکنولوژیکی کافی، از جمله اتصال تلفن و اینترنت در دسترس است، و اطمینان حاصل کنید که حمایت محلی برای فرد مورد نظر (چه از لحاظ روانی و چه فنی) در دسترس است.

۱۰ - با در نظر گرفتن الزامات لجستیکی خاص فرهنگی، تا حد امکان از قبل برنامه‌ریزی کنید. در صورت نیاز برای استراحت و نماز وقت بدهید و برای صحبت کردن وقت کافی در نظر بگیرید. اطمینان حاصل کنید که تدابیر امنیتی در نظر گرفته شده است. در پروسه برنامه‌ریزی، بودجه‌ای برای سفر و بود و باش شرکت‌کنندگان را در نظر بگیرید. در صورت لزوم داستان پوششی را در ذهن خود آماده کنید تا در صورت مواجه شدن با افراد بیگانه در مسیر رفت و آمد آن را بگویید (داستان پوششی قصه ساختگی است که به منظور پنهان کردن هویت و یا هدف اصلی یک فرد استفاده می‌شود).

۱۱ - کوشش کنید مصاحبه را با سؤالات باز شروع کنید (مانند "به من بگوچه اتفاق افتاد...") "می‌توانی توضیح دهی...". در حالی که باید سعی کنید تا حد امکان به سؤالات باز پایبند باشید، اگر گزارش واضح نبود، از سؤالاتی استفاده کنید که با "کجا"، "چه کسی"، "چه موقع"، "چه" و "چگونه" شروع می‌شوند تا وضاحت کافی را به دست آورید. (به عنوان مثال، چه زمانی این اتفاق افتاد؟ از کجا فهمیدید که به همسایه شما تیراندازی شده؟)

۱۲ - از پرسیدن چند سوال به طور همزمان خودداری کنید. در عوض آنها را به سؤالات جداگانه تقسیم نموده و به صورت جداگانه بپرسید. از "سوالات هدایت‌کننده" بپرهیزید - به این معنا که سوالاتی نپرسید تا به نحوی در خود پاسخ را گنجانیده و بر پاسخ فرد تأثیر بگذارند. (به طور مثال از پرسیدن چنین سوالات اجتناب کنید "آیا فرمانده به سربازان دستور حمله به زنان را می‌داد؟" در عوض بپرسید: "شما شنیدید فرمانده چیزی گفته باشد؟"^{۱۵})

۷ - دادخواهی برای پاسخگویی

مستندسازی با کیفیت در کمپاین‌های دادخواهی حقوق بشری کلیدی بوده اساس و پایه‌ی گزارش‌های حقوق بشر را تشکیل می‌دهد، که جزئیاتی در مورد نقض حقوق بشر در کشور خاص و یا در یک موضوع خاص را جمع‌آوری می‌کند. جامعه مدنی و

و اطلاعات تماس آنها را محفوظ نگه دارند تا بعداً با جزئیات بیشتری برای مکانیسم‌های پاسخگویی مصاحبه شوند. این بدان معنی است که نهاد جامعه مدنی باید از گفتگو جامع و عمیق برای گرفتن گزارش از یک رویداد خاص اجتناب کند.

۲ - سازمان‌های جامعه مدنی (CSO) می‌توانند به شناسایی و یافتن قربانیان و شاهدان و همچنین نقشه برداری مکان‌هایی که جنایات رخ می‌دهند کمک کنند. این اطلاعات می‌تواند حفظ شده و بعداً به مقامات تحقیقاتی منتقل شود. هنگام جمع‌آوری این اطلاعات، از گرفتن جزئیات از افراد دارای اطلاعات مرتبط خودداری کنید. مقامات ذی‌صلاح می‌توانند بعداً با افراد به تفصیل مصاحبه کنند.

۳ - نهاد‌های جامعه مدنی زمانی که تصمیم به گرفتن گزارش اتخاذ کردند، باید فقط یک گزارش کلی از قربانیان، بازماندگان و شاهدان بگیرند. به طور مثال اگر قبلاً یک نهاد گزارش عمومی را گرفته است، نهاد‌های دیگر نباید مصاحبه دیگری را انجام دهند.

۴ - هر مصاحبه‌ممكن به طور بالقوه به اعتبار شاهد در مکانیزم‌های حسابدهی تأثیر بگذارد. به عنوان مثال، اگر یک فرد آسیب‌دیده چندین روایت از یک رویداد را به مصاحبه‌کنندگان مختلف ارائه دهد، دست اندرکاران قضایی ممکن است سعی کنند از این تفاوت‌های جزئی در گزارش‌ها برای تضعیف اعتبار شاهد استفاده کنند، که به طور بالقوه می‌تواند قربانیان را از عدالت محروم کند. این امر به ویژه در صورتی صادق است که مستندسازان از روش‌های پرسشگری نامناسب استفاده کنند. برای جلوگیری از تضعیف اعتبار، نهاد‌های مدنی باید مصاحبه‌ها و سؤالات را به حداقل ممکن محدود کنند. در طول مصاحبه، آنها باید تعداد افراد در اطاق را به حداقل محدود کنند (در حالت ایده‌آل، فقط فرد مصاحبه‌شونده، مستندساز و در صورت لزوم، یک فرد همراه، مانند وکیل، مترجم یا سرپرست قانونی).

۵ - از مصاحبه با افراد آسیب‌پذیر به ویژه افراد تروما دیده و کودکان خودداری کنید. در عوض، سعی کنید قربانیان و شاهدان را شناسایی نموده و مکان‌یابی کنید، اطلاعات ضروری را به شکل امن نگهداری کنید که بعداً آن را با مقامات ذیصلاح شریک سازید.

۶ - از درخواست مصاحبه دوباره با فردی که قبلاً در مورد همان موضوع توسط مقامات تحقیق، سازمان دیگر، همان سازمان یا هر دوی آنها مورد بازجویی قرار گرفته است خودداری کنید. شهادت‌های متعدد می‌تواند منجر به آسیب‌دیدگی مجدد، گزارش‌های متناقض، خستگی و بی‌میلی برای مشارکت در تحقیقات رسمی، و همچنین افزایش مواجهه با خطرات شود.

۷ - سعی کنید با افرادی که با آنها مصاحبه کرده‌اید به صورت امن در تماس باشید. به این ترتیب، شما قادر خواهید بود انتظارات آنها را مدیریت نموده و در عین حال از

^{۱۵} برای اطلاعات بیشتر در مورد مستندسازی مکانیزم‌های پاسخگویی، لطفاً به: دفتر سازنوالی

محکمه‌ای بین‌المللی جزا (ICC) و Eurojust - مستندسازی جنایات بین‌المللی و نقض حقوق بشر برای اهداف پاسخگویی: دستورالعمل‌ها برای نهادهای جامعه مدنی، (۲۰۲۲)، مراجعه کنید.

<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/eurojust-icc-cso-guidelines.pdf>

خشونت علیه زنان

گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد خشونت علیه زنان و علل و پیامدهای آن، اطلاعات راجع به خشونت علیه زنان را از طریق ادارات دولتی، معاهده های حقوق بشری، نهادها و مکانیسم های سازمان ملل، سازمان های غیردولتی از جمله گروه های جامعه مدنی زنان دریافت می کند. گزارشگر ویژه اقداماتی را برای جلوگیری از خشونت علیه زنان در سطوح محلی، ملی، منطقه ای و بین المللی توصیه می کند. همچنان طیف گسترده ای از مسائل جنسیتی، از جمله خشونت جنسی و جنسیتی، تبعیض و تعذیب مبتنی بر جنسیت را پوشش می دهد.

ایمیل: vaw@ohchr.org

مدافعان حقوق بشر

گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد مدافعان حقوق بشر اجرای موثر اعلامیه سازمان ملل در مورد مدافعان حقوق بشر را ترغیب می کند. گزارشگر ویژه وظیفه دارد اطلاعات مربوط به وضعیت مدافعان حقوق بشر را با توجه ویژه به زنان مدافع حقوق بشر جستجو و دریافت نموده و پاسخ دهد.

ایمیل: hrc-sr-defenders@un.org

اعدام های فراقانونی، اجمالی یا خودسرانه

گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد اعدام های فراقانونی، اجمالی یا خودسرانه، حق حیات و محرومیت از این حق را در همه کشورها، بدون در نظر داشت وضعیت تصویب معاهدات بین المللی توسط یک دولت، بررسی می کند. گزارشگر ویژه وظیفه دارد موارد نقض جدی از حق زندگی را به اطلاع جامعه بین المللی برساند. دفتر گزارشگر ویژه همیشه بر موضوع جندر در گزارش های خود تاکید داشته است.

ایمیل: hrc-sr-eje@un.org

بی جا شده گان داخلی

گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد حقوق بشر بی جا شدگان داخلی بر تقویت کمک های بین المللی به بی جا شدگان داخلی تمرکز داشته و به مشارکت آنها در این کمک ها و مکانیسم های ادغام آنها تاکید می کند. همچنین گزارشگر ویژه بر احترام به حقوق بشر بی جا شدگان داخلی دادخواهی می کند.

ایمیل: hrc-sr-idp@un.org

مهاجران

گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد حقوق بشر مهاجرین با توجه به وضعیت آسیب پذیری خاص زنان، کودکان و افراد فاقد اسناد یا افرادی که در وضعیت منظم بسر نمی برند، راه ها و ابزارهایی برای غلبه بر موانع و حمایت کامل و مؤثر حقوق بشری مهاجرین را بررسی می کند. همچنان گزارشگر ویژه در طی ماموریت خود موظف است که در هنگام جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات خود رویکرد جنسیتی را اتخاذ نموده و توجه ویژه ای به اشکال متعدد تبعیض و خشونت علیه زنان مهاجر داشته باشد. مأموریت گزارشگر ویژه همه کشورها را در بر می گیرد.

ایمیل: hrc-sr-migrant@un.org

سایر ناظران حقوق بشر این گزارش ها را به مکانیسم های بین المللی که بر اجرای قوانین حقوق بشر نظارت می کنند، ارائه می دهند. نقش جامعه مدنی در جمع آوری اطلاعات معتبر، قابل اعتماد و مستقل ضروری است. این گزارش ها کمک می کنند تا دولت ها و سایر بازیگران در قبال تعهدات حقوق بشری خود پاسخگو باشند. در زیر چندین مکانیسم بین المللی وجود دارد که نهاد های جامعه مدنی می توانند اطلاعات مربوط به نقض حقوق بشر و جنایات در افغانستان را به آنها ارسال کنند.

گزارشگران ویژه سازمان ملل

گزارشگران ویژه، کارشناسان حقوق بشر هستند که مأموریت دارند وضعیت حقوق بشری را در یک کشور خاص یا بر اساس تمرکز موضوعی در تمام نقاط جهان بررسی کنند. گزارشگران ویژه مسائل حقوق بشر را تجزیه و تحلیل می کنند، به دولت ها در مورد اقداماتی که باید برای اجرای تعهدات حقوق بشری خود انجام دهند توصیه می دهند، سازمان ملل و جامعه بین المللی را در مورد نیاز به رسیدگی به وضعیت و موضوعات خاص آگاه می کنند، به نمایندگی از قربانیان تخلفات دادخواهی می کنند، و اطمینان حاصل می کنند که توصیه ها رعایت می شوند.

گزارشگران ویژه سازمان ملل بر ضرورت حمایت از حقوق اقلیت های قومی، زنان، افراد LGBTQI+ و سایر گروه هایی که با تبعیض مواجه هستند، از جمله محرومیت از حق کار، حق برخورداری از بالاترین استانداردهای صحتی، حق رهایی از شکنجه یا اعدام های غیرقانونی، حق آزادی از تبعیض، و دیگر تاکید کرده اند.

گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان

شورای حقوق بشر سازمان ملل یک مأموریت جدید برای یک گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان را ایجاد کرد، و در اپریل ۲۰۲۲، آقای ریچارد بنت را به عنوان اولین کارشناس برای انجام این نقش منصوب کرد. گزارشگر ویژه وظیفه دارد در مورد وضعیت فعلی حقوق بشری در افغانستان گزارش دهد و برای بهبود آن توصیه هایی ارائه کند. مأموریت او همچنین شامل کمک به دست اندکاران مربوطه در اجرای تعهدات حقوق بشری شان ناشی از معاهدات بین المللی است که افغانستان آن را تصویب کرده است. همچنین شامل ارائه خدمات و مشوره به جامعه مدنی و جستجو، دریافت و بررسی و عمل کردن بر اساس اطلاعات از همه ذینفعان مربوطه در رابطه با وضعیت حقوق بشری افغانستان است. همچنین مکلف است تا یک رویکرد جنسیتی و بازمانده - محور را در طول ماموریت کاری خود ادغام کند و به طور منظم به شورای حقوق بشر و مجمع عمومی گزارش دهد.

گزارشگر ویژه ریچارد بنت تلاش جدی در قسمت دخیل ساختن مدافعان زن حقوق بشر و جامعه مدنی در داخل افغانستان و دیاسپورا انجام داده است، تا اطمینان حاصل شود که اولویت ها و دیدگاه های آنها در بیانیه ها و گزارش های او به شورای حقوق بشر گنجانده شده است.

ایمیل: hrc-sr-afghanistan@un.org

سایر گزارشگران ویژه و گروه های کاری:

۱ - خشونت علیه زنان

۲ - مدافعان حقوق بشر

۳ - اعدام های فراقانونی، عاجل یا خودسرانه

۴ - بی جا شدگان داخلی

۵ - مهاجران

۶ - بازداشت خودسرانه

بازداشت خودسرانه

گروه کاری سازمان ملل در مورد بازداشت های خودسرانه موظف است تا موارد محرومیت از آزادی را که به طور خود سرانه یا مغایر با استاندارد های بین المللی مندرج اعلامیه جهانی حقوق بشر و یا اسناد حقوقی بین المللی مربوطه که توسط دولت های مربوطه پذیرفته شده است، بررسی کند. گروه کاری مذکور همچنان به دولت ها در قسمت جلوگیری و محافظت در برابر اعمال محرومیت خودسرانه از آزادی و تسهیل رسیدگی به قضایای مربوطه، مشوره دهی می کند ویا کنفرانس هایی تدویر می کند. این گروه کاری سلب آزادی زنان و افراد دگرباش جنسی را به دلایل تبعیض آمیز بودن محکوم کرده است.

ایمیل: hrc-wg-ad@un.org

از مجازات برای مرتکبان جدی ترین جنایاتی است که توسط جامعه بین المللی تعریف شده است. طبق اساسنامه رم، محکمه در رابطه با جرایم زیر صلاحیت دارد: (۱) جنایت نسل کشی (۲) جنایات علیه بشریت (۳) جنایات جنگی و (۴) جنایت تجاوز علیه کشور دیگری.

از نوامبر ۲۰۲۲، محکمه جزای بین المللی تحقیقات خود را در مورد جنایاتی که در افغانستان از می ۲۰۰۳ به اینسو، به ویژه جنایاتی که توسط طالبان و دولت اسلامی - ولایت خراسان ("K-SI") انجام شده است، آغاز کرده است. جامعه مدنی می تواند مستقیماً با محققان دفتر سارنوالی محکمه (PTO) در قسمت ارائه شواهد از جنایات و همچنان اطلاعات در مورد وضعیت و شرایط کشور ارائه کند.

کمیته رفع تبعیض علیه زنان (کمیته CEDAW)*

کمیته CEDAW گروهی متشکل از ۳۲ کارشناس مستقل بین المللی در زمینه حقوق زنان است که بر اجرای کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) نظارت می کند.^{۱۶} کنوانسیون CEDAW وسیله مهمی برای دادخواهی حقوق زنان و مبارزه با تبعیض است. کشورهایی که این کنوانسیون را تصویب کرده اند باید گزارش های دوره ای (هر چهار سال یکبار) را در مورد وضعیت اجرای کنوانسیون CEDAW به کمیته ارائه کنند.

نهاد های جامعه مدنی می توانند گزارش های سایه (مراجعه شود به بخش بعدی) در مورد وضعیت حقوق بشر زنان و دختران به کمیته CEDAW ارائه کنند. گزارش ها باید به شکل یک سند Word به OHCHR به آدرس ohchr-cedaw@un.org ارسال شوند. محدودیت کلمه ای این گزارش ۳۳۰۰ کلمه (شامل پاورقی) یا ۶۶۰۰ کلمه برای گزارش های مشترک نهاد های جامعه مدنی می باشد. دیده بان اقدام بین المللی حقوق زنان در آسیا و اقیانوسیه IWRAP^{۱۷} رهنمایی هایی را برای نوشتن گزارش های سایه ارائه می دهد، به شمول گزارش هایی که بر حوزه های خاص تمرکز دارند.

افغانستان کنوانسیون CEDAW را در ۵ مارچ ۲۰۰۳ بدون هیچ گونه ملاحظه تصویب کرد. قبل از این که طالبان کنترل کشور را در اگست ۲۰۲۱ به دست بگیرند، دولت افغانستان سه گزارش دوره ای ارائه کرد. کمیته CEDAW در ۱۰ مارچ ۲۰۲۰ مشاهدات پایانی را در مورد سومین گزارش منتشر کرد.^{۱۸}

بسیاری در جامعه جهانی از طالبان به عنوان "مقامات دفاکتو"^{۱۹} یاد می کنند. در

۱۶ کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان، (۱۸ دسامبر ۱۹۷۹)،

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women>

۱۷ دیده بان اقدام بین المللی حقوق زنان آسیا اقیانوسیه (IWRAP)

<https://cedaw.iwraw-ap.org/cedaw86/>

۱۸ CEDAW، مشاهدات پایانی در مورد سومین گزارش دوره ای افغانستان، (۱۰ مارچ ۲۰۲۰)،

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N20/061/90/PDF/N2006190.pdf?OpenElement>.

۱۹ به عنوان مثال به گزارش گزارشگر ویژه در مورد وضعیت حقوق بشر در افغانستان به شورای حقوق بشر (۹ فبروری ۲۰۲۳)،

https://www.ohchr.org/sites/default/files/2023-03/A_HRC_52_84_01_03_23-English.docx.

ماموریت کمک سازمان ملل متحد در افغانستان

شورای امنیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۲ ماموریت کمک سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما) را ایجاد کرد و ماموریت فعلی آن تا مارچ ۲۰۲۴ ادامه خواهد داشت. این ماموریت از زمان تأسیس تغییراتی کرده است تا منعکس کننده فضای سیاسی در حال تغییر و نیازهای فوری در افغانستان باشد. این نهاد وظیفه همانگی نهاد های ملل متحد را داشته، همچنان به نهاد ها کمک مالی می کند و در قسمت برنامه ریزی همکاری می کند. مدافعان حقوق زنان و عدالت جنسیتی پیوسته از یوناما می خواهند که به خشونت مبتنی بر جنسیت توجه جدی داشته و اطمینان داشته باشند که زنان در تلاش های صلح مشارکت معنادار داشته باشند. یوناما موظف است تا دیدگاه های جنسیتی را در تمام کارهای خود ادغام نموده و با جامعه مدنی تحت رهبری زنان همکاری باشد؛ همچنان از خشونت جنسی و جنسیتی به شمول خشونت در مقابل مدافعان حقوق بشر نظارت نموده و گزارش دهی و دادخواهی انجام دهد. گروه های جامعه مدنی می توانند با کارمندان یوناما در افغانستان ملاقات کنند و اطلاعات از جمله اسناد نقض حقوق بشر را با آنها شریک کنند. می توان با یوناما از طریق ای این وب سایت در تماس شد:

<https://unama.unmissions.org/contact>

دفتر کمیساریای عالی برای حقوق بشر (HRS)

بخش خدمات حقوق بشری (HRS)، که یک نهاد ادغام شده با یوناما است، در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد و به نمایندگی از دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد (OHCHR) در افغانستان حضور دارد. دفتر مرکزی آن در کابل بوده و دارای سه دفتر ولایتی و هشت دفتر منطقه ای در سراسر افغانستان است. این نهاد با کارمندان دولت، جناح های درگیر جنگ، جامعه مدنی و جامعه بین المللی همکاری است. HRS اطلاعات و شواهد مستقلی را برای گزارش در مورد نقض حقوق بشر و تقویت حاکمیت قانون جمع آوری می کند و بر پنج حوزه تمرکز دارد: حفاظت از غیرنظامیان در جنگ های مسلحانه، کودکان و درگیری های مسلحانه؛ محو خشونت علیه زنان و ارتقای حقوق زنان؛ جلوگیری از شکنجه و رعایت مقررات امنیتی؛ حقوق بشر و صلح (از جمله عدالت قربانی محورا)؛ و ارتقای نهاد های ملی حقوق بشر، جامعه مدنی و مدافعان حقوق بشر. نهاد های جامعه مدنی می توانند مستندات و معلومات خود را با این نهاد به منظور دادخواهی، با تمرکز خاص روی خشونت جنسیتی، شریک سازند.

محکمه جزایی بین المللی (ICC)

محکمه جزایی بین المللی (ICC) یک محکمه جزایی مستقل بوده که بر اساس اساسنامه رم بوجود آمده و اداره می شود. هدف این محکمه پایان دادن به مصونیت

۲۷ جنوری ۲۰۲۲، کمیته CEDAW از مقامات دفاکتو در افغانستان درخواست کرد تا گزارشی در مورد وضعیت زنان و دختران در افغانستان بعد از تحولات ۱۵ آگست ۲۰۲۱ ارائه کنند. در ۲۲ می ۲۰۲۳، نهاد CEDAW پاسخ طالبان به درخواست کمیته CEDAW را منتشر کرد. گزارش دوره ای بعدی افغانستان به کمیته CEDAW قرار است در فبروری ۲۰۲۴ ارائه شود.

*زمانی که دولت‌ها توسط مقامات دفاکتو کنترل می‌شوند، پروسه بررسی معاهدات سازمان ملل چگونه کار می‌کند؟

بررسی دوره ای بعدی افغانستان توسط CEDAW یک پرسش جالب در ارتباط به حقوق بین الملل را به وجود می‌آورد. افغانستان کنوانسیون CEDAW را تصویب کرده است. از اگست ۲۰۲۱ دولت افغانستان کنترل خود را بر کشور از دست داد و کشور های دیگر طالبان را به عنوان یک دولت به رسمیت نمی‌شناسند. آنها در عوض به طالبان به عنوان "مقامات دفاکتو" اشاره می‌کنند، اصطلاحی که به گروه های غیر دولتی، مانند گروه‌های مسلح، که بر یک قلمرو کنترل دارند یا نوعی از حاکمیت^{۲۰} را اعمال می‌کنند، به معنای خودمختاربودن و یا قدرت مسلط، بکار می‌رود.

قوانین بین الملل با ایجاد نوعی از "شخصیت" حقوقی تحت عنوان مقامات دفاکتو برای بازیگران غیر مسلح که یک قلمرو را کنترل می‌کنند، در واقع تضمین می‌کند تا قربانیان بتوانند در صورت ارتکاب جرم و یا محرومیت از حقوق اساسی شان به منابعی رجوع کنند. به عبارت دیگر، مقامات دفاکتو، که با کنترل یک قلمرو تعریف می‌شوند، باید به اصول بنیادین حقوق بین الملل پایبند باشند، به شمول رعایت موازین حقوق بشر، حتی در حالی که به‌عنوان یک دولت به رسمیت شناخته نشده‌اند.^{۲۱}

کنوانسیون CEDAW به این دلیل ایجاد شد که تبعیض طولانی مدت مانع تحقق حقوق بشری شناخته شده زنان و دختران در سرتا سر دنیا می‌شد. هدف این کنوانسیون تضمین جلوگیری از نقض حقوق بشر زنان، تحقیق و جبران خساره است که معمولاً علیه زنان و دختران، از جمله زنان و دختران لژیون، دوجنس‌گرا و ترنس جندر صورت می‌گیرد. حقوقی که مشمول CEDAW اند از جمله حقوق اساسی است که مقامات دفاکتو باید از آنها حفاظت کنند. بنابراین برای کمیته CEDAW موثر خواهد بود تا به منظور بررسی افغانستان در سال ۲۰۲۴، اطلاعات مربوط به نقض حقوق بشر زنان و دختران را در قالب "گزارش های سایه" از جامعه مدنی جمع‌آوری کنند.

گزارش های سایه

گزارش های سایه مکمل کننده و یا "سایه افگن" گزارش های حقوق بشری اند که یک دولت به نهاد نظارت کننده معاهده معین بین المللی ارایه می‌کند. جامعه مدنی، از جمله نهاد های غیردولتی (NGO)، می‌توانند گزارش های سایه را ارائه کنند. نهاد های غیردولتی نقش اساسی در ارائه اطلاعات مستقل معتبر و قابل اعتماد در مورد وضعیت روزمره حقوق بشری کشورهای گزارش دهنده دارند. گزارش های سایه معمولاً

به آن مواردی می‌پردازند که در گزارش های رسمی دولت به آنها پرداخته نمی‌شود، مثلاً کمی و کاستی ها و یا مواردی را که دولت عمداً نمی‌خواهد در گزارش انعکاس یابد. آنها همچنین تلاش های دولت ها برای رعایت از مقررات معاهده را ارزیابی می‌کنند. پروسه گزارش دهی سایه نقش مهمی در پاسخگویی دولت ها به تعهدات شان تحت کنوانسیون های بین المللی حقوق بشر ایفا می‌کند.

درمورد بررسی CEDAW از وضعیت افغانستان تحت شرایط فعلی، راپور های سایه می‌توانند نقش مهمی در ترسیم وضعیت زنان و دختران در افغانستان داشته باشند، مخصوصاً با توجه به این نکته که راپور های به اصطلاح رسمی از طرف مقامات دفاکتو ارائه می‌شوند، نه توسط یک دولت شناخته شده. گزارش های سایه از طرف جامعه مدنی می‌توانند نقش کلیدی در جلب توجه جامعه بین الملل به نقض حقوق بشر زنان و دختران، به شمول آنانی که حقوق شان نظر به هویت متقاطع (انترسکشنل) بر اساس قومیت، گرایش جنسی و یا هویت جنسیتی تحت حاکمیت طالبان نقض می‌گردد، داشته باشد.

علاوه بر ارائه اطلاعات مهم به نهادهای سازمان ملل، گزارش های سایه جامعه مدنی می‌توانند تلاش های دادخواهی سازمان های غیر دولتی را تقویت کنند. گزارش های سایه ابزاری هستند برای:

- ۱ - افزایش فشار سیاسی برای اصلاحات از طریق فعالیت های تبلیغاتی و آموزشی
- ۲ - زمینه سازی برای تلاش های دادخواهی گسترده تر در نظام بین المللی
- ۳ - وسیله بلند کردن صدای قربانیان و توانمندسازی شان و
- ۴ - ایجاد ائتلاف ها و جنبش های دادخواهانه.

رویکرد قربانی محور و مبتنی بر حقوق بشر به منظور دادخواهی

رویکرد مبتنی بر حقوق بشر به دادخواهی بر اصول مشارکت، عدم تبعیض، پاسخگویی و حقوق بشر تأکید دارد. این رویکرد بر ایجنسی (قدرت تفکر و تصمیم گیری) مردم محل منحصبت بازیگران اصلی برای تغییر تأکید داشته و همچنان به این باور است که انسان ها صاحب حقوق اند. در شرایط جنگ های خشونت آمیز، بخش قابل توجهی از جمعیت ممکن است آسیب ببینند. باید به نیاز های آسیب دیدگان از دید و زبان خود شان گوش داده شود و آنها به صورت معنی دار در پروسه عدالت دخیل شوند.

نظر به قانون بین المللی، قربانیان جنگ، درگیری ها یا جنایات مستحق جبران خساره و حقوقی می‌باشند. اصول و رهنمودهای اساسی سازمان ملل در مورد حق جبران خسارت و غرامت برای قربانیان نقض فاحش قانون بین المللی حقوق بشر و نقض جدی حقوق بین الملل بشردوستانه^{۲۲} روشن می‌کند که دولت‌ها چگونه می‌توانند حقوق قربانیان را تضمین کنند، که شامل موارد ذیل می‌باشد:

۲۲ سازمان ملل، اصول و رهنمودهای اساسی در مورد حق جبران خسارت و غرامت برای قربانیان نقض فاحش حقوق بین الملل حقوق بشر و نقض جدی حقوق بین الملل بشردوستانه، (۱۵ دسامبر ۲۰۰۵)،

https://www.omct.org/site-resources/files/Resilience-strategies_Guide_EN.pdf

۲۰ Heintze, Hans-Joachim, pp. 269-272, in: IFSH (ed.), OSCE Yearbook 2009, Baden-Baden 2010, pp. 267-275. (2010). <https://ifsh.de/file-CORE/documents/yearbook/english/09/Heintze-en.pdf>

- ادغام اصول قوانین بین المللی حقوق بشر و قانون بشر دوستانه در قوانین داخلی.
- ارائه غرامت کافی، مؤثر، سریع و متناسب با آسیب. اقدامات جبران غرامت ممکن است به صورت استرداد، جبران خسارت، تضمین عدم تکرار، توانبخشی و غیره باشد.
- حصول اطمینان از دسترسی به اطلاعات مربوط به تخلفات و مکانیزم های جبران خسارت.
- بررسی تخلفات به طور مؤثر، سریع، همه جانبه و بی طرفانه و اتخاذ تدابیری برای جلوگیری از تخلفات آینده.
- اقدام علیه کسانی که نظر به قوانین ملی و بین المللی متهم شده اند و فراهم آوری دسترسی برابر و مؤثر به عدالت برای کسانی که ادعای نقض حقوق بشر و نقض قوانین بشردوستانه را دارند.

این دستورالعمل ها همچنین تاکید می کنند که قوانین محدود کننده نباید در موارد نقض فاحش قوانین بین المللی حقوق بشر و نقض جدی قوانین بین المللی بشردوستانه که طبق قوانین بین المللی جرم محسوب می شوند، اعمال شود.

۸ - حمایت های روانی - اجتماعی برای مدافعان حقوق بشر^{۲۳}

چرا حمایت روانی-اجتماعی برای مستندسازان نقض حقوق بشر مهم است؟

مدافعان حقوق بشر اغلب فشار های روحی و روانی را به صورت مستقیم از طریق خطراتی که ممکن به آن مواجه باشند و غیر مستقیم با در معرض قرار گرفتن دوامدار به گزارش های نقض حقوق بشر تجربه می کنند. آنها به طور دوامدار هنگام گرفتن اظهارات قربانیان یا شاهدان و یا هنگام انجام تحقیقات دیگر، با قضایای نقض حقوق بشر بر می خورند. بدون مراقبت لازم، این مواجهه مکرر می تواند به طور قابل توجهی بر سلامت جسمی و روانی آنها تأثیر بگذارد و بر توانایی آنها برای ادامه کار تأثیرگذار باشد.

در عین حال، مدافعان حقوق بشر اغلب تاب آور بوده و از استراتژی های خلاقانه برای حفظ سلامتی خود استفاده می کنند. تاب آوری (Resilience) عبارت است از "ظرفیت یک فرد یا یک گروه برای رشد مثبت، داشتن یک بینش مثبت برای آینده علی رغم رویدادهای بی ثبات کننده، شرایط دشوار زندگی و آسیب های شدید روحی."^{۲۴} با این حال این بدان معنی نیست که مدافعان حقوق بشر باید همیشه آسیب هایی را که تجربه می کنند، تحمل کنند. توام با استراتژی های ایمنی و امنیتی، اجرای

^{۲۳} این بخش عمدتاً از راهنمای سازمان جهانی علیه شکنجه (OMCT) در زمینه ارائه حمایت روانی - اجتماعی و استراتژی های تاب آوری برای مدافعان حقوق بشر برگرفته شده است. OMCT، «چه کسی با فکر سالم می خواهد این را تحمل کند؟» استراتژی های تاب آوری برای یک جنبش حقوق بشر پایدار،

https://www.omct.org/site-resources/files/Resilience-strategies_Guide_EN.pdf

^{۲۴} OMCT، «چه کسی با فکر سالم می خواهد این را تحمل کند؟» استراتژی های تاب آوری برای

یک جنبش پایدار حقوق بشر، ص. ۱۴.

https://www.omct.org/site-resources/files/Resilience-strategies_Guide_EN.pdf

روش هایی برای دسترسی به حمایت روانی و خدمات توانبخشی می تواند به ایجاد تاب آوری کمک کند.

درک استرس و تروما

استرس عبارت از واکنش به مشکلات فیزیکی یا عاطفی است و زمانی ایجاد می شود که انتظارات یا شرایط بر توانایی فرد یا منابع موجود برای مدیریت آن غلبه کند. کتاب راهنمای سازمان جهانی علیه شکنجه (OMCT) در مورد استراتژی های تاب آوری، (لینک موجود در بخش XI)، پنج نوع استرس را شناسایی می کند:

۱ - **افسردگی شغلی:** عبارت از وضعیت فرسودگی جسمی، عاطفی و خستگی ذهنی است که مشخصه های آن خستگی، احساس درماندگی، ناامیدی و پوچی عاطفی بوده و ممکن به طور بالقوه منجر به نگرش منفی نسبت به کار، زندگی و افراد شود. این ممکن در اثر واکنش به شرایط استرس زا به وجود آمده باشد که فرد از سطوح بالای از استرس رنج می برد و توانایی سازگاری را از دست می دهد.

۲ - **استرس تروماتیک:** استرس زمانی تبدیل به استرس تروماتیک (پریشانی) می شود که خیلی طولانی شود، خیلی زیاد اتفاق بیفتد یا خیلی شدید باشد. می توان آن را به عنوان واکنش به یک مشکل، تقاضا، تهدید یا تغییری که بیش از ظرفیت یک فرد است، تعریف کرد.

۳ - **استرس در اثر حادثه بحرانی/ استرس حاد:** واکنش های استرس آمیزی که در نتیجه یک رویداد آسیب زا رخ می دهد که طی آن فرد یا محیط اطرافش در معرض خطر جدی مانند تهدید شدن، تحت تعقیب قرار گرفتن، مورد آزار و اذیت قرار گرفتن و یا شاهد آن بودن، بمب گذاری یا آدم ربایی و غیره قرار می گیرد.

۴ - **استرس انباشته شده:** نتیجه عوامل استرس زای روزمره است که به تدریج جمع می شوند تا جایی که در زندگی فرد نفوذ می کنند. در حالی که خود عوامل استرس زا نسبت به حوادث بحرانی شدت کمتری دارند، ماهیت مزمن این پروسه می تواند به استرس شدید بیانجامد. ممکن است ماهیت تدریجی این پروسه، تا آن زمانی که به مرحله شدید و همه گیر برسد، از باخبر شدن افراد از این که از استرس رنج می برد جلوگیری کند. برخی از منابع رایج استرس مزمن برای مدافعان حقوق بشر عبارتند از:

- محیط کاری پر هرج و مرج و واکنشی
- احساس اینکه در نیازهای برآورده نشده غرق شده است
- ضرب الاجل های فشرده و همکاران پر استرس
- تهدیدهای پراکنده، خطرات امنیتی دائمی
- مواجهه با معضلات اخلاقی و رفتاری
- کم خوابی مزمن

۵ - **استرس سازمانی:** به نحوه انجام کار مربوط می شود. منابع استرس سازمانی شامل مسائل سازمانی، حجم کاری داخلی، زمان و انرژی مورد نیاز برای ادامه کار سازمان، کار پروژه، مهلت پروژه و نگرانی های بودجه است.^{۲۵}

تروما عبارت از "تجربه ای است که سلامت جسمی یا روانی فرد را تهدید می کند و اکثراً با حالت هرج و مرج و سردرگمی در جریان یک واقعه، ضعیف شدن حافظه، حس

پوچی، وحشت، دوسوگرایی یا گیجی همراه است.^{۲۶} واکنش‌ها به رویدادهای آسیب‌زا می‌تواند شامل احساس تنهایی، کناره‌گیری عاطفی، نیاز به بازسازی رویدادها، جستجو دنبال معنی، شک به هویت و جایگاه خود در جهان، احساس مسئولیت یا گناه، تحقیر یا شرم، و تردید در باورهای اساسی در مورد نجابت انسانی، قابل پیش‌بینی بودن جهان و توانایی فرد برای کنترل زندگی خود می‌باشد. کتاب راهنمای TCMO در مورد استراتژی‌های تاب‌آوری انواع مختلفی از تروما را شناسایی می‌کند:^{۲۷}

۱ - **ترومای اولیه:** زمانی رخ می‌دهد که فرد مستقیماً یک رویداد آسیب‌زا مانند خشونت را تجربه کند.

۲ - **ترومای ثانویه:** "به استرس و واکنش‌های آسیب‌زا از طریق مشاهده، شنیدن یا خواندن رویدادهای آسیب‌زا که برای دیگران رخ داده است، اشاره دارد و باعث ایجاد واکنش‌هایی می‌شود که گویی شخص خود تروما را تجربه کرده است. در برخی موارد، سطح آسیب دیدگی در قربانیان ثانویه تقریباً به اندازه قربانیان اولیه است. علائم عبارتند از افسردگی، اضطراب، تحریک پذیری، تاثیرات جسمی و غیره."

۳ - **رنج شفقت:** "وضعیت فرسودگی جسمی و عاطفی ناشی از تجارب بیش از حد در نقش‌های مراقبت شخصی و/یا حرفه‌ای است. علائم آن خستگی و کاهش ظرفیت برای همدلی با دیگران است."

۴ - **مقابله با تروما:** "به تأثیری که داستان قربانی بر مشکلات یا تجارب شونده می‌گذارد اشاره دارد. به عنوان مثال، شنیدن در مورد تجاوز جنسی یا غم و اندوه مربوط به از دست دادن یکی از عزیزان می‌تواند باعث شود شونده به تجارب دشواری که خود با آن مواجه بوده فکر کند."

۵ - **ترومای جمعی:** عبارت از "آسیب تجربه شده توسط اعضای یک گروه، جامعه یا فرهنگ بوده که باعث تضعیف ارزش‌ها و باورهای مشترک شده و می‌تواند توسط الف) شرایط اجتماعی، اقتصادی یا مادی که اکثریت قابل توجهی از اعضای آن تجربه نموده‌اند، ایجاد شود؛ ب) شرایط سیاسی و اجتماعی و ج) تهدید یا ترس برای امنیت افراد یا گروه‌ها.^{۲۸}

استراتژی‌ها و بهترین شیوه‌ها برای حمایت روانی اجتماعی از مدافعان حقوق بشر

مدافعان حقوق بشر ممکن است در برابر شناسایی خود به عنوان قربانی مقاومت کنند، زیرا اغلب احساس می‌کنند که ضرورت است نیازهای خود را کنار بگذارند. ننگ ناشی از مشکلات سلامت روانی اجتماعی نیز می‌تواند مانع از تلاش آنها به دریافت حمایت شود. علاوه بر این، عادی شدن استرس و تروما در موقعیت‌های درگیری‌های مسلحانه و آزار و اذیت ممکن است مانع توجه مدافعان به مراقبت از خود شود. بر علاوه، نهاد های حقوق بشری ممکن است فرهنگ قربانی‌داری و ایثار را در میان اعضای خود نهادینه سازند، به عنوان مثال، قبول نکردن نیاز به رفاه کلی اعضای شان یا خود داری از ارائه حمایت.

توصیه‌های زیر برای ترویج حمایت‌های روانی - اجتماعی از مدافعان حقوق بشر است:

۱ - اذعان کنید که مدافعان حقوق بشر به عنوان انسانها رنج می‌برند و دارای نقاط ضعفی هستند. با غلبه بر "سندرم ابرقهرمانان" و اولویت دادن به خودمراقبتی فردی و جمعی، می‌توانیم جنبش‌های تاب‌آور حقوق بشری را بنا کنیم.

۲ - سازمان‌ها باید فضاهای امنی برای فعالان ایجاد کنند تا بتوانند آزادانه در مورد تجربیات و چالش‌های پیش‌روی خود تبادل نظر کنند. حمایت همتایان (همکاران) یک مکانیسم مهم رفاه روانی اجتماعی است.

۳ - رویکردهای جمعی دیگر برای حمایت روانی اجتماعی عبارتند از:

الف - انجمن‌های غیررسمی: که در آن اعضای تیم با یکدیگر تعامل داشته و مشکلات و چالش‌های خود را در میان گذاشته و به کمک همدیگر حس تعهد را تقویت می‌کنند.

ب - جلسات مشاوره گروهی: این جلسات تحت نظارت کارشناسان بیرونی (روانشناسان) است که در آن اعضای گروه می‌توانند در مورد مسائل کاری و زندگی که باعث ناراحتی و اضطراب آنها می‌شود بحث کنند.

هیچ رویکرد یکسانی برای حمایت روانی اجتماعی از مدافعان حقوق بشر وجود ندارد. با این وجود، سازمان جهانی علیه شکنجه (OMCT) رهنمای گام به گام را در مورد استراتژی‌های تاب‌آور و چگونگی طراحی یک استراتژی حمایت روانی اجتماعی برای مدافعان حقوق بشر ارائه می‌دهد (به لینک در بخش نهم مراجعه شود).

۹ - منابع برای اطلاعات بیشتر

دستورالعمل مصاحبه با قربانیان و بازماندگان نقض حقوق بشر

دفتر سارنوالی محکمه جزایی بین‌المللی (ICC) و نهاد Eurojust - مستندسازی جنایات بین‌المللی و نقض حقوق بشر برای اهداف پاسخگویی: دستورالعمل‌هایی برای نهاد های جامعه مدنی

<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/euro-just-icc-csos-guidelines.pdf>

دفتر کمیسیاری عالی حقوق بشر سازمان ملل - منول راهنمایی نظارت بر حقوق بشر، فصل ۱۱ - مصاحبه

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/Chapter11-MHRM.pdf>

انستیتوت تحقیقات جنایی بین‌المللی (IICI) - دستورالعمل‌هایی در مورد مصاحبه مجازی (از راه دور)

<https://iici.global/0.5.1/wp-content/uploads/2021/08/IICI-Remote-Interview-Guidelines.pdf>

۲۶ Id., p. 22

۲۷ Id., p. 23

۲۸ Id., p. 23

رهنمودهای مستندسازی خشونت جنسی و جنسیتی

پروتکل بین المللی مستندسازی و بررسی خشونت جنسی در جنگ

https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2019/06/report/international-protocol-on-the-documentation-and-investigation-of-sexual-violence-in-conflict/International_Protocol_2017_2nd_Edition.pdf

UN Women - مشاوره ایمن با بازماندگان خشونت علیه زنان و دختران

<https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Safe-consultations-with-survivors-of-violence-against-women-and-girls-en.pdf>

صفحه منبع انستیتوت تحقیقات جنایی بین المللی (IICI) که حاوی اسناد نقض حقوق بشر و جرایم، از جمله خشونت جنسی و خشونت مبتنی بر جنسیت است:

<https://iici.global/publications/>

کد مراد

<https://www.muradcode.com/murad-code>

منابع حمایت روانی اجتماعی

سازمان جهانی علیه شکنجه (OMCT) - استراتژی های تاب آوری برای یک جنش حقوق بشر پایدار

https://www.omct.org/site-resources/files/Resilience-strategies_Guide_EN.pdf

مرکز مدافع حقوق بشر یارا مربوطه به نهاد فمینه:

<https://femena.net/yara-resource-center/>

سازمان بین المللی روانشناسی (اپسو)

<https://ipscontext.org/about-us/rethinking-mental-health/>

پالسی های کلیدی در مورد خشونت جنسی و جنسیتی

پالسی دفتر سارونوالی محکمه جزایی بین المللی در مورد جرم تعذیب جنسیتی

https://www.omct.org/site-resources/files/Resilience-strategies_Guide_EN.pdf

پالسی دفتر سارونوالی محکمه جزایی بین المللی در مورد جنایات جنسی و جنسیتی

<https://femena.net/yara-resource-center/>

سند رهنمای مدری و دفتر زنان سازمان ملل متحد در مورد شناسایی تعذیب جنسیتی در درگیری ها و جنایات: ابزاری برای مستندسازان، محققین، و قاضیان جنایات علیه بشریت

<https://ipscontext.org/about-us/rethinking-mental-health/>

MADRE

